FF-003

A I N E D E V I L L O N G A Z A Y D I N

D E M O R E Y.

D E L L L U N Y E D A.

N O V E L A.

PALMA DE MALLORCA.

I 9 5 4.

A I N E D E V I L L O N G A Z A Y D I N

D E M O R E Y.

D E L L L U N Y E D A.

N O V E L A.

PALMA DE MALLORCA.

I 9 5 4.

PRIMERA PART.

Na Sió estave dreta devora la consola dorada de la sala vende en la invitasió que li aquebave de entregar na Tonixaias, i tornave lletgir per cuarte vegade lo que deia. "Los Marqueses de Torre Pirata tienen el gusto de invitar a su prima Ramón de Patx 's hija al baile de trajes que darán en sus salones el 5 de marzo a las II de la noche".

Una arruxade de fret li corrague tot el cos, era la primera vegade que la convidaven a una festa en sosiedat, i li parexia una cosa del altre món.

Dins la palenguenete de plata quedaven encare uns sobres i na Sió no los havia mirat tant sols tan estasiada estave en la invitasió al ball que havien de donar los seus parente dins breus dias.

Alsá els ulls i prengue un dels sobres era una carta de una aimada compeneyra de cotlegi que li contave moltas coses de la seua nova vida dins la llar dels seus majors. A la cara de na Sió se dibuxa un sonriure. Tambe ella al contestarli li contaria moltas coses i li descriuria aquell ball a la que acabaven de invitarle. Li cridá la atensió un sobre petit blau. ¡Quina alegria! La Madre Lostan tan carinyosa per ella li escrivia, li donave els seus consels per no caure, li mostrave la vida nove en la que acabave de entrar plena de sorpresas, plena de abismes, plena de espinas amagades entre flors. La cuidadosa monja que tants de ainye li havia servit de mara i que tantas provas de amor li havia donad desde sempre la avisave els perills que la enrevoltarién i ansiosa li donave instrucciónes per amar defenserse de les perillosses proves en que el món le tentaria.

La cara alegra i animosa de na Sió se posave seria al amar lletgint la carinyosa carta de la Madre Lostan, i al arribar al penultim parafo els seus ulls se anaven posant mulls.- "Ia sé que tú tienes solidos principios, que tu padre es un dignisimo caballero chapado a la antigua, que tu abuela ha brillado siempre por sus amistades, pero, no tienes una madre y a tu edad hace mucha falta el tener al lado

un corazón amante y al mismo tiempo dispuesto a dar severas al par que cariñosos reproches al más insignificante paso dado en falso por esos senderos que hoy tienes enfrente de tí. Escribeme amenudo dame cuenta de toda tu vida, no omitas nada, ya sabes que siempre tuve para tí cariño maternal. En mis oraciones pido cada dia por tí, tu no olvides núnca las que te enseñé y no dejes de rezarlas."

Ne Sió acabá de lletgir la carta, se axugá els ulls i le dexá demunt la consola arrán de la invitasió dels seus anelos per asistir al ball.

De la porta de ma dreta entrá ne Toninaine.

- Le seu cosina Maria Antonia, demana si vosamerse le pot rebre, que frisa molt i nesesita parlar en vosamersé.

- Dilí qu'entri. ¿Ja está axicada la Senyoravi?

- Si senyora, está en dona Bárbere dins es cuarto floretjat. No se de que disputen, dona Bárbere pareix un gall inglés.

Ne Toninaine sortí per la mateixa porta i als breus instants entrave ne Maria Antonia depresa, en la manta que li queia, en lo llibre de misa i el rosari en la má.

- Bon dia Sió. No me puc aturá, no mes venc per demenerte si has rebuda invitasió pes ball de ca se tia Felipe.

- Sí, are mateix.

- ¿I com penses anarí?

- No eu he pensat encara.

- ¿Encara nó? ¡Quín fetja tens! Jó ja he pensat deu o dosse vestits. Me agradaria anar de india, o de egipsia. o de Sultana, pero sé que no mo comportarán, i si hei he de aná vestida aixi com voldrán a canostra no fas contes de anarí. Jono vaitx neixer per ana aixi com totes a una festa com aquesta. Has de pensar que estará brillantisima jo se que han enviat invitasións a tothom visible, i com es dia antes arriba se escuadre espapnyola pots pensar que hei serán tots es marinos. Ne Ma, Ignasia Morlá se fá un vestit de papaiona merevellós.

- ¿De papaiona? Vaia una ocurrensi.

¿I el se fá ella?

- ¡Ca dona! No té tantas manyes. Lei fá aquesta fransesa que ha arribade de Paris. I a ne Teresa Termes

ni fá un de flo de passió, i a Xima ~~Agramunt~~ ni fá un de oronella.

- I ¿Com aixi ja estavan tan preparades? Jó no he sabut res dins ara.

- Com tú no vens a ses sesións des Ropero.....Allá se sap tot. Fa cuatre o cinc dias que ne Teresa Termes quant va arribá va dú se notisia heu sabia den Miquel de cás onclo ~~Pep~~ Pep. Ells aniran vestits de animals i durán una caseta feta de lona en rodes que figurará se Arca de Noé. En Miquel crec que digué que ha de aná vestit de mox i en Relet Despí, anirá de rata.

- ¡Quina ocurrensia?

- Figuret. Se cert que feran de ses seuas fent que se sncalsen.....¿Saps que feran? No deixa balla ni rigodóns ni lanceros, pasaran per mitx fent bogiot.

- No crec que a ca se tia Felipe los comportin fé res que no estiga en regla.

- ¡ A fieta! No sigues tant beheita. En Miquel no dexa res per vert. Ia saps que ne Onisa Mox li va doná carabasa perque sap que ell segueitx anant a ca ne Jeroni Serramunt que no es mes que un amic den Francisco.....

- Oh ara jo veitx perque se vest de mox! Si jo fos ne Onisa no aniria a nes ball, i si hei anave me vestiria de cá.

-Ja, ja, já, ¡Per afuarsse a ell.

Ne Maria Antonia se axicá i de coa d'ull mirá els sobres qu'estaven demunt la cosola, se va fitsá en lo petit blau i prenguentló digue en tó de despresi.

- ¿Encare te ocupes de beatures? Si seguexes aixi no troberas cap anemorat, fieta a nels homos no les agradan ses beates.

- Seguns a na quins. Mira en Lluis de ca s'onclo Jaume, no pase dia que no combreguí i es capas de oí tres mises.....

- ¡Vaia quín un! Es beneit, no se com a ca seua li comporten que fase aixó. ¿Que no saps que va dí? Que si s se pensas que nes ball volguesen ballá valsos, mesurques i polques faria posá taules llargues a dins es salons.

- A mí me es igual. No pens bellá aferrat.

- ¡Monja! ¡monja! ¡monja!

- No cridis. La Senyoravi i se tia Bárbere está dins es cuarto floretjat i si te senten.....

ni fa un de flo de passió, i a Xima ~~Arramunt~~ ni fa un de oronella.

- I ¿Com aixi ja estavan tan preparades? Jó no he sa but res dins ara.

- Com tú no vens a ses sesions des Ropero..... Allá se sap tot. Fa cuatre o cinc dies que ne Teresa Termes quant va arribá va dí es noticia heu sabia den Miquel de cás onclo ~~Pep~~. Ells aniran vestits de animals i durán una caseta feta de lona en rodes que figurará se Arca de Noé. En Miquel crec que digué que ha de ané vestit de mox i en Relet Despí, aniré de rata.

- ¡Quina ocurrensia!

- Figurat. Se cert que feran de ses seuas fent que se encalsen..... ¿Saps que feran? No deixa balla ni rigodóns ni lanceros, passaran per mitx fent bosiot.

- No crec que a ca se tia Felipé los comportin fé res que no estiga en regla.

- ¡A fiets! No sigues tant benéita. En Miquel no deixa res per vert. Ja caps que ne Onisa Mox li va doná carabasa perque sap que ell segueitx anant a ca ne Jeroni Serramunt que no es mes que un amic den Francisco.....

- Da ara jo veitx perque se vest de mox! Si jo fos ne Onisa no aniria a nes ball, i si hei anave me vestiri de cá.

- Tu, ja, ¡Per afuarsse a ell.

Ne Maria Antonia se axicá i de cca d'ull miré els sobres qu'estaven demunt la cosola, se va fitsá en le petit blau i prenguentló digue ... tó de despresi.

- ¿Encare te ocupes de beatures? Si seguexes aixi no troberas cap anemorat, fieta a nels homos no les agradan ses beates.

- Segons a na quins. Mira en Lluis de ca s'onclo Jaume, no pase dia que no combreguí i es capas de oí tres mi ses.....

- ¡Vaia quin un! Te benéit, no se com a ca seua li comporten que fase aixó. ¿Que no saps que va dí? Que si se pensas que nes ball volxuessen ballá valsos, mesurques i polques faria posá taules llargues a dins es salons.

- A mí me es igual. No pens ballá aferrat.

- ¡Monja! ¡monja! ¡monja!

- No cridis. La Senyoravi i se tia Bárbara está dins es cuarta floretjat i ei te senten.....

- Que me sentan. ¿Que te penses que somcom tú que tens pó? No fieta, a mí no me asustan es cuentos de vea. Bono pensa bé es vestit que te has fé, que sigauna cosa original.

¡Ah! Ja no me recordave. Ne Clotilde Desclaus, se fia des Delegat anirá vestida de aranya. Una ocurrensia den Juan Morlá! Dios, dama vendré.

Ne Sió no contestá li va parexa una cosa tan estrembotique que no volgué doná el seu paré. Ne Maria Antonia li doná se galte sense besarle, i ne Sió també li oferi se seua.

- Dexas es rosari i es llibre. ¿Si no te agraden ses beaturas perque pestjas aixó?

- Me servex per sortí cada dia es demetí.

Prengue el rosari i el llibre i sortí per la porta de la galeria. Ne Sió quedá tota sola i prenguent el sobret blau tregué la carta de la Madre Lostán i torná llstgí alguns párrafos. ¡Quina diferensi de lo que li deia a lo que deia ne Maria Antonia! Liparaxia mentida que parlas així, i ella tenia mara, no era com ella que casi casi no recrdave la seua, mirá el retrato al oli que estave demunt el sofá, una cara dolsa de una bellesa poc vista, uns ulls grosos verts, una boca petita, i li va parexa que el retrato li sonreia i que volia parlarli, sentí una mezcla de confiansa i de temor i sortí per la galeria.

I I .

Dins el cuarto floretjat(que donave al petit cuarto de cosir) seian ran de la camilla las duas germanas)

Donya Consepsió era una veita de fassions fines, tenia una cara qui parexia feta de marfil, uns cabeis onats molts blancs la enmercaven, de estatura petita, tenia unas mans ben tornetjades també de marfil que en aquells moments texian una hermosa randa de ganxet, no gastave uieres apesar dels seus ainys i mostrave al descubert uns ulls cels vius i de mirada aquerisíadora.

La seua germanac era completament distinta, care

morena, ssias negres gruxades, ulls negres resguardats per unes vieres en montura de or, mans redonengues de dits curts que taxien un calcetí de cotó rotx.

Anavan totas duas de negre pero no de dol riguró. Donya Consepsió adornave les seuas petites orelles amb unes recades de amatista voltades de diamants i donya Bárbera lluia en las seuas uns rubins dels qui penjave en forma de pera unes perlas.

Sensa dear la feina cap de les dóes parlavan del ball que se havia de fer dins breus dias a ca els seus parents. Donya Bárbara sabia per cosa serta que estaria brillantisim, tot Ciutat anave en rauja, quant ella pasave per devant Sant Nicolau havia trbbades ses fies i se nora de ca'n Serremunt carregades de paquets, i no la dexaven partí per mostrarlí floco i banderetes.

- No compreno, tenguent tantes cosas entigues com compren tota aquesta farramalle. I ¿Ne Sió com anirá.

- No ne portat amb en Ramón, ni sé si ei vol anó tant sols.

- ¡No hei ha de vole anó! Mai anirá en lloc en más ilusió! Es se primera volade!

Les duas senyores suspiraven, tal volta recordaven allá dins le horitsó dexat enrera dias plens de rosada ilusió, horas plenas de ensomits.

Ne Sió obrí la porta del curto de cosir i la tia i la cuina li sonrigueren.

- Parlau de un dolent.....

- Valtequí present. Digue la jova besant carinyosament a nel front a las duas, i prenguent de demunt la taulata vetladora unes calses i calsetíns del seu pare se dispogué a sersirlos, asenguensó a una cadira baixa forrada de cretona florstjada com tots els demes mobles.

-¡Qué mos contes de bó? ¿Ja has llatgida se invitasió pes ball de can Torre Pirata?

- Ara mateix, i no sé que he de fer.

- Hei has de anó. Respongue dona Bárbara dexant el calsati de cotó rotx desquensant demunt la falda.-Non faltave de altre. i a nes que han fé a ca'n Morlá dia II, i a nes de ca'n Mox dia I6.

-¡Ah tants!¿No tenc tant de capital per ferme tants de vestits,i no me agrada ená sempre.....

La va interrumpi la Sra,avia.

- Tendrás vestits per tots es balls que vulgues aná Jés,vataquí se clau des meu ermari de doradillo,esta un poc roveiada de no emplearle.Ne Toninaine que el te obrigue i treu tot lo que hei há.

Ne Sió prengué de mans de dona Concepsió una petita clau de sé amb adornos i que duia fermat un cordonet de seda ja mitx esfiguesat.Cridá ne Toninaine i sen entrá cap a nel ropero de la senyoravia.

Las duas donas sonreian més satisfetas que si los haguesen donades cent lliures.Dona Bárbare pel seu gust hauria anat derrera ne Sió per veura la cantidat i la riqueza dels vestits que dormien dins lo ermari de doradillo fea més de cincuanta anys.Dona Concepsió se axicá pero no seguí a la seua neta al ropero, se aná cap a la seua alcova,obrí el calaxs de lo alt quenterano de xiqueredane amb incrustasións,de nacars i tregué un cofret forrat de gamusa amb adornos d'or i nel posá demunt la tauleta vetladora i tornant pren de la rande esperá que aparegues ne Sió amb un vertadé caramull de vestits seguida de la feél sirventa que en duia altretants.

Quedaran els vestits demunt el sofá,un caramull de randes i sedes olorosas de espligol i patxulí,moares, fais,glases i setins,blanques,i penjants de grenises, mezclats los colors.La avia sonreia mirant a la seua neta que parexia espentada mirant aquell aplec de coses del llunyedá,dona Concepsió havia decantat el cofret forrat de gamusa i el tenia demunt la seua falda

- Ala,mira quín te agrada més.

Ne Sió aná prenguent de un a un els maravallosos vestits. Un rosa palit par quí li cridás la seua atensió, el deixá demunt una cadira prengué en les suas mans un grís perla.Dona Concepsió li digué.

en veu un poc presa per la amosió.
- Si,aquets per aná a ca'n Torre Pirata, fá aiys que també va aná allá.
Tregue de dins el cofret un estotx forrat de vellut blaui al obrirlo apapasque un collar de perlas,un travasé fent joc i unas groses recades.
- Amb aquets ei vá aixó.Per aná a ca'n Morlá..... mem, treu aquets de devall de tot.....ajá,aquets de moare vert que lo acompanya aquets adrés de esmeraldes verdes.
De dins el cofret sortí un estotx de satí i de dins éll un collá,de ademonas brasarolas i un anell de esmeraldes i diamants.
Ne Sió no sabia que dir,estava coma petrificada ermitx de la estansia maràvellada de tanta riqueza.
- Ara alsa aquets vermei,será el que durás per aná a Ca'n Mox acompanyat de aquets camafeos de corals.
Unes llargues recades un collá,una guia i anell de camafeos bellament tornetjats.
Dona Bárbare tan satisfeta o més que la seua germana mirave les cares de aquesta i la de la joya.
- Sió, parexerás ne Catalineta de se rondaia de ne Juanota.Sense rompre ni vellana, ni metla,ni duran tens belles merevelles,sols te falta la carrosa i la sebateta de vidre.La carrosa ajo me cuidaré de que te faltí,anirás en la de ca meua.
- ¡I es Vé! No me recordave,Se tia Bárbere te una carrosa forrada de satí coló decel que va dú fa més de dosents anis un Emperadó.
- Ié a ont la té tia? Mai la he vista.
- Está desfeta pesa per pesa dins una caxe,la faré treura a n'en Salvadó coxxé.Ja vendrás a vorerla. ¡Saps que es de hermosa!

Ban de la porta estave dret don Ramón, mira la escena tan intime de aquellas tres dones tan lligades a nel seu cor, la fille única, adorade, la mara tan aímada i la tia que sempre fonc la inseparable de aquella case. Don Ramón mirava també el munt de vestits i el cofret de las joyas de familia que tan guardades havia tengut sempre la vella marquesa de Borrasá. joyas que havian anat pesant de genereció en genereció de les dues rames.

Ne Sió mitx aseguda demunt el bras de la butaque de la senyoravía tenia dins les mans el collar de perlas de cinc vies que anaven a juntase totas al medalló central, un gros topasi coronat de perletes petites formant rosetes.

- Senyoravi.....¡que es de hermós!

¿Es de quant se casá?

- ¡Ca dona! era de se meua avia. El me doná quant me allergaren a mí. Aquell matex dia posaren de llarc ne Xima de [illegible], i sompara va fé un ball amb honor a voltros duas. Aquell dia vaitx parlar per primera vegade amb en Lluis, el teu avi.

- ¿A cá?.....

- Allá a ont tú anirás amb aquest vestit que jo duia aquell dia. Sí, pentura te dará se felicitat que dugué a mí.....

La marquesa se axugá els ulls i va donar una besade a la galta rosade de ne Sió que li enrevolta al coll en los seus brasos.

III.

- Estás molt guape Sió.

La atlota se posá vermella fins al nexement dels cabells. Mirá al quí li deia tals paraules, era en Miquel de [illegible] el seu cosí segón.

- ¿Vols ballá aquest vals en mí?

- No'l se ballar.

En Miquel anave a dirli cualque cosa pero ne Sió prenfué el bras que li ofaria en Lluis de Pax i aná amb ella a saludar a las senyores majors que reunidas al saló groc de la casa del marcasal de Torre Pirata, miraven la brillantor de la festa.

Brillant era aquella vetla, els cinc salons lluian les seuas majors gales, un torrenter de joves

ben molts diferents trajes crusaven per entre los antiquisims sillóns, arquilles, consoles. Los selemóns reblits de llums que feian pipelletjar colorins dels prismes i les branques cristelines lluint devant les deurades cornacopias. Les flors més rares lluian dins alts gerros de porcelane de China i de créstai.

Entre aquell aplec de juventud de la ille destecaven els uniformes dels marinos de guerra arribats el dia antes que havian estats invitats per lo marqués. Amb honor seu una de les salas estave bellament adornada en trofeos de la gloriosa marina i cubria el trispol una catifa feta a retxas amplas de cuatre pams blaves i blanques i demunt la blanca una gran ancora blave i demunt la blave una ancora blanca, aixó donave un afecte original i bell.

En Lluis i ne Sió entraren a la sala a ont estaven las senyores majors i se acostaren a saludarles. La marquesa se axicá per besar a ne Sió.

- Ets se més guapa.

- No tia Felipa ní há a reu a reu mes guapes i més....

- Estrenbótiques. No sé com hei ha maras que comportin que ses seuas fias vajen axí. Tú estás molt bé.

I girantse a dona Concepció que sonreia li afagí.

- Ja veitx que has tretas totes ses manyes. Ara esper que entrí mumare i ja voraz lo que dirá. Voltros esperau un poc perque vui que la senyoraví vos veja.

La orquesta de violins tocava un minué, ne María Antonia ~~de Cornets~~ entrá depresa casi deixá a nel llindá de la porta una de las entenas del molí que duia demunt el cap.

- No sentiu els violins? ¿Que esperan? Com tú ets es fill de la casa i ademés son els unics que anau en caracta.....

La marquesa viuda de Torre Pirata dona Xima de ~~Cornets~~ Agre feia la seua entrade a nel saló groc, anave amb un vestit de vellut negre entellat en llarc rosegai, unas tiras de perlas voltaven el seu coll i lluia a las seuas orelles un gros diamant rosa voltats de perlas. Totas las senyores se axicaven allargarlí les mans ella se mostrá amable en totes i donant unes pases besá a la seua nora dona Felipa. Cuant se ~~asavé~~ a seura reperá a dona Concepsió i la besá a nel front.

- Concepció.....¡Que estás de bé!.....
Dona Felipe lí acostá ne Sió i en Lluis. La noble dama doná unes pases enrera i exclamá mirant a la seua antiga amiga.
- Concepdió! Has resucitada, ests tú fa xixanta anys. ¡Ha com volta la séni de la vida! El temps rodant rodant tornen. Sí, com aquella vetla llunyane tens ara devant mi altra vegada aquella bella perella. Sió i Lluis. Avine a nels meus brasos tu hermosa nina.... ~~Axxinexxxxxxxxxxxx~~ I afarrant a ne Sió estreta demunt el seu cor romangué uns instants.
No poria disimular ne Maria Antonia la enveja que sentia ni la seua impasiencia, pegave potadetes i remenant el cap rodarant les entenes del seu molí.
- Tots están aturats per mos de voltros, si no heu de venir digauó.....
En Lluis prengué del bras a ne Sió per anar cap al saló de ball. En Miquel de ~~Sorneta~~ Sorneta en lo seu vestit de mox-bell traje de vellut gris pintat en retxes negres conronat amb un gegantí i artistic cap amb ulls grosos de vidre vert gran boca uberta per la cual mirave el quí el duia-feia salts i corregudes enquelsant en Refel Des-Pí que vestit de rata molt ben imitade se amagave derrera las perelles, acostansé pesave per devall les cadires, corria llauger. Tots veian las gracias dels dos cosins, pero ne Onisa Mox no reia, a las seuas orelles havian arribades unes peraules que le feian estar seria.
- Un dia, será se moxa que me enquelserá.
18 — Lo vestit de flor de llí embellia a ne Onisa, la seua cara fina, de perfil bell enmercada en la cofia moradenca paraxia sortida de un cuadro den Murillo, lo corpinyo negre en la fine bruseta blanca, i la falda fonade morade en bandes negres li donaven un conjunt armonios. Les seuas mans llargas i ben tornatjades tenian la filoa plena de brí i revoltaven el fús fentló ballá. Parlave amb en Francisco ~~Serramunt~~ Morlo en veu baixa i els ulls de la jove estaven un poc animats de llágrimes.
- Que me deixi en paú. Si li agrade ne Jeronia que le guardi pero que no se afiqui en mí.
Perlave en la veu fosca i mitx plorosa i en Francisco Serramunt procurave consolarle.

- No sigas beneita. ¿Encara no coneixes en Miquel? Es un esburbat, jo també don se cupa a ne Jeronia, si, maldement siga germana meua conech qu és una loque, i no hei ha dret que sent cosines fase aixó en tú.

Se acostá ne Xime en lo seu vestit de oronella blanc i negre que feia resaltar la cara blanca i rosade de porcelana i los cabeis rosos com l'or de la petita dels ~~Serramunt~~. Morlas

- Ara arriba s'Almirant i es General Se tia Felipa i s'onclo Jaume han sortits a rebrerlos.

Tots anaven cap a la sala de entrade. Els violins callaven enterrompent el minué per tocar las notas de la marcha real. Entraren els dos personatges, els uniformes de un i del altre eran de gala, estragueren les mans als senyors de la casa besant la má de la marquesa, per anar a la sala adornada en los trofeos de marina pasaren per un carraró format per los convidats, los marinos se cuadraren saludant militarment i el mateix feian los molts que pertenexian als diferents cuerpos.

El General i lo Almirant dins la bella sala saludaren a las nobles damas. La Marquesa Viuda de Torre Pirata, la de Borrasá, la de Patx Florit, la contesa de Vall Fosch. Els senyors Marquesos i Contes familiars de la casa, Los uniformes de Maestranzas, els de Malta, Calatrava, Sant Sepulcre, Montesa, en los seus colors daven un afecta bell i vistos el mezclarse emb els desfresos artistics i caprixosos dels joves.

Els violíns tocaven uns rigodóns. Els cavallers sercaven entre les belles la seua prella. Las parelles de cap foren lo Almirant en dona Felipe de Agramunt Marquesa de Torre Pirata i el General en ~~Pepa~~ la Jamesora Altamira Marquesa de puitx Florit. Las parelles dels costats foren formades per ne Maria Antonia ~~de Gorneta~~ amb en Pep de Borneta, Sió de Patx emb en Lluis de Pax el seu cosí i fill de la casa, Maria Ignacia Morlá emb en Refel des Pí. Teresa Termes formave parelle amb un alegant marino. Ne Onisa ~~Mor~~ amb en Francisco ~~Serramunt~~ Morlá, i ne Jeronia ~~Serramunt~~ Morlá amb en Miquel de ~~Borneta~~. de Gornet

Les horas pasaven com en somits, ermitx de torrenteras de llum i de armonies, embeumadas en les flaires de las flors. Els balls se anaven enllesant uns

emb els altres, la hermosa festa era un motiu de alegria per tots. Rialles frescas del jovent, peraules, sonriures dels vells.....

Dins lo senyorial menjador del palau la llarga taula estave reblida den gom en gom de groses palaganes de plata plenes caramull de enseimades, mentegades, eses, coixins imperials, cuartos, reisones, cuartos embetumats. Caprichosos fruiteros també de plata en dulces de totas clases. Alternaven els alts candelabros devuit branques en candeles enseses que pipelletjaven com quí desefiasen les del gros salamó de cristaí tallat.

Las altas aparadores sostenguent piles de plata de plata antiga en lo escut de la casa, cristeleries de Venecia duites feia cents de anys, jocs de porcelans de Xina. Una xumetea gegantina de pedra de Santany emb un escut acuartelat que feia destecar més les armes.

Entraren tots a refrescar, els criats en les verdes casaques galanades, calsó curt, calsa blanca i sebats sivellade feian guardia a la porta, els altres vestits de frac i gants blancs servien gelats, pastes i dulces.

La vetla arribave a son fí. Bexaren per le ampla escala els convidats, la carrossa de conxa forradde de domás ne esperave ne Sió dins la ampla clastra. Tots la contemplaven.

En Miquel de ~~Borneta~~ Gemets li crudá.

- ¿No deixas la sebateta de vidre per que le trobí el fill de Reí?.

I V .

El pelau del estret carraró crusat en la volta den Malondra, bresols del Pax era un dels mes historics despues del de Torre Pirata. Tenia una fatxada de finestres cornelles de mármol i dos balcóns de ferros mostretjats, en els estudis si veian finestres de valor artistc. La entrade ers gran en arcs formats per mármol vermell i també eran del mateix pedrenc las vuit colunes que lluian als seus capitells els escuts acuartelats coronats en corona condal.

La bella casa fundada per Don. Ernan de Pax, conte de Felguera, havia anat pasant de generació a gerenació, varias vegades, cap dels seus senyors havia cap varició, els mateixos bufets i arquilles acompanyats de caxes en peus de lleona, i los mateixos cadires de repos amb asientos i respaldes de cuiros focs en claus de llautó que ja feien clots com el puny, estaven a nel gran recibidor, els maitexos cuadros presidits per el conte Don. Ernán a cavall vestit en casaque, calsó curt de ante, cara morena encuadrada en grosa perruque blanque, amb el pit crusat en bande retxada i ple de medallas i plaques guanyadas a llunyanes terres jugantse la vida defensant la fé santa, als costats retratos de fills, nets, rebeinets, de varias époques, monjes, joves enperruque també blanque, altres amb atmidonades gales altres en uniformes de les distites ordes.

Salons inmensos a ont si porien contemplar las mé belles i riques arquilles de conxa de petits quelexets brufats de or i argent, miralls, consolas, quedires de alt respatle de domás vermell, vert, groc, blanch. Tapisos represetan escenas de guerrers, porcelanes rares i valioses. Cambres en llits entorsillats o imperials de doradillo amb escultures, altres llits sofás. Menjadó qui guitave aljardí silencios taula llarga sempre acullidora, altas aparadoras en vitrinas a ont lluien les més belles porcelanes i cristalaries i armaris dins la pared qui guardaven riques vajilles de plata repujade i de porcelanes, pilas de estotxos de cuberts i jochs de servici de taule, mantalarias ademescades, un sens fi de riqueses heretades dels avis que foren senyors dels historich palau dels Falgueres.

Dins aquellas parets havian sutsait al transcorre dels anys fets i pasades tristes i alegres, les tapies del jardí cubertes de eures, gesmins i pasioneras havian contemplat jocs de infants, idilis de jovenesa, las colutnes de les cornelles finestres havian enmercat caras belles i ansiosas esperant a lo aimat, caras tristes enroades de llágrimes brollades de ulls blaus, verts o negres havian sentit els batuts dels cors dolorosos al donar la última despedida als guerrers que partian a lluitar defensant la fé santa, la cause jurada pel Pei i per la Patria. La gran entrada havia sentit demunt lo seu empedregat les petjades dels quevalls vestits en montures brufades de or i plata, la ampla escala de esqu[illegible]

menjats en brendolada de pedra havia sostenguts dones i quevellers enllesats los brasos i el replá de baix havia estat testimoni de abrasades en frenesi doloros derreras abrasadas a esposas, filles i germans.

Les cambres del palau havien sentit el plorar dels que venian al món, ponselles del roser brostallá i havian també recullits els últims sospirs del qui ja partian cap al cel. Roses qui se esfullaren despres del mateix roser.

El palau de la volta den Malondra era una relicari que guardave recorts aimats de una familia mallorquina de sana ransia i tradicional, com casi tots les demés que enllesades per los llasos de la sang entre si habitaren la illa d'or rodetjade de esmeraldina aigua, engersada randes de escumes nequerines i cobijade de baix la volta de turquesa deurade de sol o de diamentines estrelles.

V.

La carrossa de concha en las cuatre mulas que le rosagaven, entrá dins la ampla entrade del palau de la volta den Malondra.

El conte de Falguera Don. Ramón doná la má a la seua mara i la filla per debexar. El jove criat tenia la porta uberta aguantenle.

Le escale se iluminá al aparexa a nel replá un de criats emb un gran candalero de plata en set llums.

Ne Sió i la Senyoravi pujaren la escale lentamen la mara donave el bras a la seu fille la jova pujav derrera i par que en aquella vetla li peresques aquella escala tan coneguda més pesade que els altres di talvolta se sentia més quensade o li eren carregue fixuga els recorts que li anaven embolquellant el seu cor poc avesat encare a aquelles andanses de la vida

Se despedí amb una besade dels aimats para i avi i aná cap a la seua cambre que per alecsió de ella des que vengue del colegí era la que havia estade de la seua mare. Ne Toninaina le esperave adormisade a una de las butaques i al entrar ella emb una grosa llumenera de cuatre metxons se axicá depresa.

- Bona nit tenga. ¿Com li ha hanat? ¿Se ha devertide?
- Molt Toninaine. I..... ¿perque no ten has anade a dormí? Perdona que no te ho digues antes de part

I emb amor enllesá els brasos a nel coll de la feél sirvónta i le besá el front. Ne Toninaine le aferrá en frenesi.

- He dormit de lo més bé aquí. ¡Non faltaria de altre que amb aquests vestit tan entremeliat de posá i lle vá se hagues aguda de despullá tota sola! ¡Ell jo no sé si entre totes dues en sortirem! ¿Que hei havia molta gent? Sebem cert que vosamersé era se més guapa. No ni devia have d'altre taben vestida ni emb aquestess alajes.

- Ni havia de molt ben vestides, tuthom ha tret tot lo bo i milló.

El vestit quedá estes demunt el sofá vert baix el retrato de la jova contesa de Falguera mare de ne Sió. Par que mirás satisfecha a la sua filla, la jova la mirá emb una mirada plena de amor i de amargura, Enviá a ne Toninaine a dormí, se posá una bata, se desfé el pentinat que li havia fet se tia Bárbare, se dividí en dues trunyeles la llarga caballera i se asegué a una butaque. No tenia son, les amosións sentides, lo avansat de la hora poc acostumada, los recorts, li tenien el cap un poc fora de lo seu estat vertader, Mirá altra vegada el retrato de la seua mara.....ella no li asemblave la cara blanque i ben taida els ulls verts, les llargues pepelles los cabeis rosos, lo únic que tenia ella casi igual era el nás, un poc llarc, i la forma dels ulls, péro diferents de color, los de ne Sió eren casi negres.

¡Que poc recordave de aquella que li havia donat el ser! Un dia dins el jerdí par qui le ves aseguda demunt la barandilla del sefretx li ajudave a fer nadar una petita berquete que li havia duita el Senyoraví. Aquesta escena i la visió de quant el seu para li vá mostrar aquella dins la capella estesa, dins el baul ¡Com la hauria estimada! ¡Quina enveja a las que la tenian per poderla abrasar! ¡Com estimave la seua memoria. Ne Sió apoiá els dits a la seva boca i vá tirar una besada a nel retrato. No li quedave cap-ducta, la cara blanque, els ulls verdosos, la boca rosada li enviaren un sonriura.

Lo alt rellotge de la sala d'entrada tocá las cinc i ne Sió romania aseguda a la butaque en la cara entre les mans. ¿Que era lo que més la havia sorpresa de aquella vetla? La bulla alocada den Miquel, la mala idea de ne Jerónia, la despreocupasió de ne Maria Antonia.

La maguotisidat de la feste,la brillantes i tot lo ball que havia contamplat durant aquellas hores de ensomit.

La fredor de la matinada le comensá a molestar i se va colgar i arropá bé,en cara se torbá a adormirse,sentia com pasió per ne Onisa la seua cosina jermanaper par de mare.....tan bona,tan carinyosa sempre.....els ulls de ne Sió anavense a tancarse,les ideas se confonian i en lo un derré pensament resonaven les paraules den Miquel."No deixas la sabateta de vidre perque la trobí el fill del Reí".¿Quí seria aquell fill de Reí que vendria?.....

.....

A la part baixa de la Ciutat,dins un altre palau casi jermá,també dins una cambra estave vetlant ne Onise Moix,els ulls enrotgits,el pit estret de engoixa. La jove havia pesat un vertader calvari en lo ball, no poria fequentar del seu pensament les incoveniensies del seu cosí segón ni el despresi de la parenta que encor que llunyane encara tenia llasos que emb ella la lligaven,vea devant els seus ulls la riaieta impertinent cada vegade que se enfrentaven en las figuras del seremoniosos rigodóns,la manera en que dominave el jove company de ball.....¡Oh! si ella no lo hagues dequentat estave segura que en Miquel..... ¿Quí sap? Ell també era culpable....."Un dia será moixa que me enquelserá". No ella no l'enquelseria. Ara veia clar.....En Miquel era vanidós,pretenia de que les dones se trebucasen el servell pervéll, cuant posaven una atlota de llarc,éll era el primer que no la dexave ni a sol ni a sombra,se pasatjave per devant casaua,anave derrera la galera a cavall per les carreteras,el moll i el born,li enviave el pastoret si era per Sant Tomás o els carametlos si e era pels derres dias,o la jugueta si era pel Ram.

Sols el mirar el llit li feia recorre per tot el seu cos una arruxada de fret.Encara duia el vestit de flor de llí,se mirá a nel mirai,estave esblenqueide, els ulls enrevoltats de unes ulleres morades,se lleva la toque i el corpnyó,se despuiá de tot i tirá el vestit demunt el llit del que tregué una flesade,se posá una bata llargue de gamusa,se embolicá en le flsadei se asegué a una butaque esperant el nou dia. La

son la rendí encara que lleugerement i i la primera claror que entrá a taves dels vidres de la finestra la desxodí. Demunt lo empedregat del carré resonaren les potades de un quevall,ne Onisa va gritar derrera els vidres,era un de artilleria que anave depresa.Se fitsá en les caras qui adornaven la fatxada del palau de enfront,mai les havia mirades tan en detensió,eran llet jes,i per primera vegade vá veura que una de elles treia se llengo. I de pronta aquella cara va ser la de Jeronia.....llevó va ser la den Miquel..... llevó va ser la seua mateixa.....se lí emboiraren els ulls, la terra li faltá devall els peus i caigue tan llarga com era.

Fí de la primera part.

S E G O N A P A R T .

V I .

De gom en gom estave la plasseta de devant la senyoral casa del Marqués de Borrasá, una vetla del més de juriol, de les finestres i balcóns sortien torrenteres de llum, se sentien violíns i los acordes i arpegios del piano. La gent escoltave, feia un poc se havia sentide una veu engelical dolça i armoniosa, una cansó que no havian entesa els qui escoltaven.

- Es una llengo nova, no es en forester, ni en cap llengo de ses que parlen es neriners.
- Pentura es en lletí.....
- ¿Se llengo que diuen ses misses? Nó.

Torná sentirse la dolça veu, era tan dolça que parexia devexada del cel. Cantava una aria i feia uns aflutats maravellosos.

- Pareix talment un quenari. Deia una veita, de cabeis grisos guaitant a una finestre. En aquell instant arribá un quepellá que pegave venguent de la Seu. Se aturá i alsá el cap mirant les iluminades finestres.
- ¡Ben interpretade la aria de la Sonanbula! Sí resucitas en Belliní estaria satisfet.

De la part del estret carreró que anave a morir al cruse de carrers més antics de la Ciutatarribaren dos cavallers, se sorprengueren de veure las finestres del casal ubertas i iluminades, feia anys que romenien tencades i fosques. Les derreres notes del rondó morian dins lo espai i tot el public que estave aturat a la plasseta va fer un esclat de manbelletes i se sentí una veu que de un balcó cridá. "¡Bravo¡"

A una de les iluminades finestres aparagueren dos caps joves i bells, un de quebeis rosos. l'altre de quebeis negres com la mora.

Els cavallers saludaren en la má a la duas joves, ellas inclinaren el cap, no conexien als qui desde el carrer les enviaren el saludo, una de las dues se girá cap al interior de la sala i aparesque el cap de un senyor de barba blanca, de cara bondadosa en la que

se veia el sello de la nobleza espanyola esculpita. Els joves tornaran a saludar en la má i el senyor torná el saludo. El més jove dels dos cridá entusiesmat.

- Enhoraboba. ¿Quina de les dues és la que té dius la seua gargamella un niu de resinyols?

El senyor fe entrar a las dues joves. Si volien sebre més que lo que havien sentit ja se cuidarien de aclariró.

En el cantó estave asegut a la fresca el sabaté teconé, la gazeta del barrio, ell i la seua dona sabian tot lo que se pasave. La mastresa ja no poria estar sensa dir tot lo que havia aclarit respecta a la familia de casa del Marqués de Borresá.

- Bonínit tenguen. ¿No saben qui son aquestas senyorete ¡Qué son de guapas! I, llevó tan atmetens.....no pasen mai que no salidín. ¡Quina diferesí des de ca'n Xine! Par qui les costi pena es saludá, pero ellessobre tot se rosa.....

- ¿Son mallorquinas?

- No senyó. Pero son de bones familias de aquí. Som par es un senyo Marqués, han estats embercats molts de anys per molt endins.....a una terra que son negres.....

- No son negres. Digué el sabeteró.

- ¿Qué saps tú! Mira se cuinera quin coló té.

- Es com a coló de olive, no es negre.

Els dos cavallers veren que porien sebre bé tot els detalls, el més jove proposá a nel seu company ana a dexá els quevalls i torná a xerrá amb el matrimoni tan amic de dar noves dels habitants de aquella casa que tant de temps havia romase tancada i silensiosa. De tornada se asegueren a duas cadiras baixes de bove i se apresuraren a demenar i escoltar les noticies que les interesaven.

Per lo que sabia el sabaté i la seua dona pogueren treure en net que el senyor era el Marqués de Borrasá Baltasá de Borneta, un majó de tropa que feia més de treta anys sen aná de Malloque i que a fora havia esta General o Capitá de uns soldats que los deian corps, i que llevó se havia anat més endins i el vien fet Rei.

- ¿Rei? Digué en Lluis de Pax fent una riaia fresca.

- Rei, si senyó, Rei. Se cuinera fé més de vint anys que

los serveix,mirse si en deu sebre bé de coses i diu que es senyó allá era Rei i tenia una gurda de homos vestits raros i mes lletjós que un quelapot a ses seuas órdes.Pero ara tambéxx trobá que ja tornave vei i ha volgut vení a dexí els osos a caseua.
- ¿I parlan es mallorquí?Demená en Refel de Termes a nel sebaté.
- Sí senyó.Me vá dir es cotxé que se senyore marquesa havia volgut que ses fies sabesan se nostra llengo,tam bé saben parla es foresté i llevo una llengo molt entremeliade que no sé que se diu.
- Mirse si es rara que a se senyorete rosa li diuen un nom com.....com a xinxe.
- ¿Com a xinxe? ¿I que nom?
- Concepsió.Jo s'altre dia eu deia a se cuinera,Se coneix que allá no son tant cristians com noltros.
Es rellotja de la Seu tocá les deu i els dos quevallllers donant les grcies els comunicatius sabataróns se axicaren per anarsen.Elsaren els ulls a la casa de fatxade bella i senyoral,romanian casi totas las fines tres fosques,a la part de derrera se veia un raitx de llum que donave a nels abres del jardí.

- ---

En Lluis de Pax i en Refel de Termes entraven en la cara alegra amb un sonriure a nels llabis,a la antiga sosiedat de las Minas,en Lluis va ser el primer en xerrá.
- Em descubert una cosa.
Tots los miraven ensiosos de noves fresques que trasmudasen un poc la monotonia tan igual sempre.
- ¿Unas noves coves més?.....
- ¿Un tresor més rich quel de Son Vida?
- ¿Una vena de aigo que permetes regar la horta i la planuria?
Sensa deixar de sonriure en Lluis digué.
- Una cosa molt més bona que tot aixó unas atlotas.....
I se dugue la má a la boca com per tirar una besade.
Tots los enrevoltaren.¿A ont les havien vistes? ¿Eren de aquí o de fora?¿A ont vivien?Les preguntes queian sensa interrupsió.Fins que en Refel de Termes contestá.
- Viuen al esperó del carrers dels Forats i el la Portella.
- ¡Vaia una cosa mai vista!¡Sí que heu fet un gran des

cubriment! Aixó son ses Bornetes fias de s'Onclo Beltesá.
- Fa poc que son a Mallorque.
- Deu o dosse dies. Varen escriure a me mara fa dos mesos diguent que venien. Son cosins de mon para i de ma mara.
El que deia aixó era el jove Marqués de Torre Pirata, un dels més alegants de la Ciutat, Feia poc que havia heredat el titol per mort del seu para, era fill únic, i un dels més codisiats pertits per totes les joves. Vivia a nel seu palau en companya de la seua mara la noble Sra, Da. Magdalena Agremunt a la que totes les atlotes li paraxien poc per lo seu fill i de la que deian les altrès que li haurian fer una nora de pasta real de Sant Jeróni. Estave emperentat en totes les families visibles de la Ciutat i era tot un quevellé a carte que bal, era galan en totes les joves pero feia temps que li niave dins el cor una amor vertadera per la seua cosina jermana ne Xime de Agremunt i de Berneta filla de un jermá de se mare. Era ella una jove que no era cap beldat pero de uba figura impecable, alta, esbelta, al anar a quevall en lo vestit de amasona vert oscur a lo ivern o el de roba de llí blanc en loestiu fia girar a més de dos.
- I son cosinss teuas també Lluis.
- ¿Sí? Ja estic content. ¿Mí presenterás?
- Demá eu diré a ne Xime, ella també es cosina i les veu cada dia a nes picadero i un dia de aquets comensaren a anar a clase de cant plegades. Se majó ne Xinxonina, canta molt bé. ha estudiat a Madrit en ses mestras de cant més notables i ara totas ses cosines volen provaró.
- Sí, que es ve que canta molt bé, are estat per aixó que noltros hem sabut que se casa tants de anys tancade...
En Refel Termes cantá lo que havien aclarit en so sabaté i se dona, i rigué al repetir lo que los digué de que era Rei de una terra de uns homos de vestits raros i feos com un quelapot.

V I I.

Els quevallers estaven impasients dins de la ample entrada de ca'n Borrasá, pasaven el temps i no devellaven les joves amasones que junt amb els quevellers havian de anar a fer un paseitx cap a Porto-Pí a visitar al Almirant que dins el petit port havia fet anclar el seu vasell de mando de la escuadra que havia de estar uns dias a la bahia abrasada dins els brasos Cala-Figuera i Cap-Blanch.

Esperaven ja demunt els quevalls estaven els joves don Refel de Termes, don Lluis de Pax, don Lluis Arnau i don Pep Moix i de Berneta.

A nel replá aparagué don Baltasa de Borneta, Marqués de Borrasá i un remell de caras joves i guapas, unas bellas atlotes que lluien la amazona que feia resaltar les hermoses figures. Eren les dues filles del Marqués, Concepsió i Bárbera i les seuas cosines Onisa de Jornets Espanyol i Lluisa Espanyol i de Pax.

Don. Baltasá anave a visitar lo seu company de molts de anys al mateixos paisos servint a la Patria.

Sortiren tots de la ampla porta, a nes balcóns del carrer que venia a enfront sortien a mirar la llinda cavalgata, les joves anaven seguras i alegres, els nobles animals orgullosos de dur tan belles cárregas, els joves feian de galans i al mateix temps de llibreas, en Lluis de Pax i en Refel Termes anaven a dreta i esquerra del noble senyor que tenia una figura arrogant montant el brios quevall blanch en montura verda en lo escut brodat i també el seu escut de plata a las guarnisións.

Per tots els querrers que pasaven eran objetta de la simpatia del público.

- Aquets Senyó ha estat Rei a fora Mallorque.

Deia un vell pescador a nels seus companys mentres adobaven una xerxa devant se Llonja.

- Sí l'hagueseu conegut com jó, fa una vintene de anys...
- Encara es un bell mozo. I....¿totes aquestes joves son fies seuas?
- No sé cuantes en té. Cuant jo el vaitx conoixa no te

bia més que se dona, una senyora tan bona com éll. Cuant sabia que havian arribats marines mallorquíns venia a nes mollí de un en un mos volia salidá, i xxxxx no se donave per amenos de estrenyé ses nostres mans comunes en se seua fine com una gamusa.

- I ¿a na quín punt era?

- A Manila. Venia amb un estól de criades lletges com una brega de moixos, pero tamben vestides.....emb unes pintes i guies pes cap.

Els quevalls seguien carretera amunt cap als caserios del Terreno i Porto-Pí, a ont estave lo hermós barco. Allá trobaren cotxos de las primeras personalidats, el del General en lo tronc de quevalls blanchs, el del Bisbe tirat per les més belles mules, landós i berlines, quarretetles descubertes,

Tota la coberta del barco estave entoldada, les més caprichoses plantes lluien dins tets, i una colecsió de mitjos cocos penjats del toldo gornits de les petites fulles de la planta qui creix dins els colls de pous o sinies anomenade valsía. La coberta del vasell parexia un jardí, i estave plena de sillóns de fuste a ont seian senyors i quevellers.

Els nostros excursionistes posaren peu a terra deixant enquerregats els quevalls a la antiga guardia del castell de Sant, Carlos, ja estaven les berquetes ran de lo embercadero i emb uns brus instants se trobaren baix de la escala.

Lo Almirant ja havia conegut al Marqués i lo esperá en los brazos uberts. Estretá i amorosa abrasad els tangue units els cors que beteguevaven aselerats al encontrarse despues de tants d'anys.

- ¡Baltasá!.....

- ¡Federico!.....

V I I I .

Totes les modistes de la Ciutat anaven en rauge. Els botigues tenian els taurells a caramull de peses de glasés, moarés, surás, randes i flocs.

La estansa dels marinos que havien pres part en la guerra africana, estanse que se havia allergade per no

despreciar lo Almirant un oferiment de gran festa amb honor seu que organisaren dos antics companys. El Marqués de Boorrasí antich Virrey de Espanya a Manila, Coronel antes de la real Guardia de Corps del Rey i el Sr. D. Ignasi Agremunt, Conta de Vall Fosch Capitá General de la Arma de Infenteria que havia lluitat en las guerras sostengudes en contre els moros e insurrectos de les Americques.

En els dos senyorals palaus Marquesals i Contals se pesaven les horas combinant telos i netetjant joies molts de anys estojades, sobre tot a nel del Conta de Vall Fosch que era més entusiesmat estave en lo bon desarrollo de la gran festa, aquesta se faria a ca la seva jermana per ser el palau de dona Magdalena el més bell i rich de la Ciutat en lo seu jardí que guitave a la murada i que ja se adornaven les palmeres i els pins en fenelets de colorins, el palau de la Marquesa Viuda de Torre Pirata era un bon estoix per tenir las sevas salas tot aquell aplec de familias enllesades per los llasos de la sang i una germanor inelterable.

Dona Bárbara Jornets preparave per la festa la posada de llarc de las sevas filles Concepsió i Bárbara. Per la primerase feia a ca una modista de les de més fama un vestit grís perla. i per la segona un rosa palit. Se treurian les joias antiguas de familia, un collar de la avia de cinc tires de perlas que anaven a morir a un gros medalló format per un gros topasí voltat de rosetes de petites perles i les recades fent joc i acompanyaria el vestit grís. Al vestit rosa palit se uniria un collar de peres de coral rosa i medallóns de diamants i unas recades pera del mateix coral que penjaven de un medalló de diamants. Dona Bárbara disfrutave en los preperatius.

El Conta de Vall Fosch, esperave també en doble ilusió la festa, les galas per ne Xime eran explendides i esperave que la seva fille fes que la mirasen, i també esperave per dia la venguda del seu fill carregat de llorers de gloria acabada ja la guerra i el compromis del jove, que per espai de set anys havia lluitat defensant la bandera gloriosa de nostra Patria.

Per los querrers de la Ciutat se veian anar i venir mosetes de modista en grans canestres plenes tepades amb antics mocadors de seda que duien els vestits valiosos i raros, les capes forrades de pells de marta i arminyo. Els sabaters no paraven de picar tacóns i soles i de entexar cortes de setí, de vellut, de lama de plata i or a las

petites formes. Las monyeras ensseiaven bucles, risos i tirabusóns.

.....

A las vuit era la arribada del vapor, i a las set se veia ja la banderola anunsiadora a la torra de mé esquerra de la entrada de Porto-Pí.

Dalt la torre del Palau de Torre Pirata a las sis i mitja ja miraven en la trompa de mirar alluny el Conta de Vall Fosch i lo seu nabot Lluis Arnau. Dins una salata de confiansa estaven la Senyore Marquesa dona Magdalena i la seua neboda Xime esperant ansioses que los que vigilaven los donasen la nova de que'l vasell ja se veia arribar als enfronts de la Corentena. Las dues dames miraven el relloje de caixe i los parexia que les busques no se movien del mateix puesto i que el pendol no feia el tic tac com els altras dias.

- No deu tení corda, camina tan apoc poc. Deia dona Magdalena, i na Xime tota nirviosa no sabia que havia de fer en las mans.

- Ara sería necesari que tom para compés un altre casa més gran, se que tenim no me agrada, es petita, sobre tot se entada. Per pagus mont pare sempre va se raro, deia que perque el Reí en Jaume no havia donat casa a Ciutat al nostro primer aví era senyal de que volia els Jornets a Sineu per sempre. ¡Quina beneitura! ¡Tant gran palau allá i tant petite posade aquí!

- Jo de vegades estic empeguide. Com no nos cap rés no porem fe cap cosa que parti del nostro pé de cada dia. I vosamersé té raó. ara en Fernando heura de rebre visites de amics, heura de torna ses festes que li fasen amb honor seu, i.....

- Ja sabeu que aquí es cavostra i.....

- Per aixó no es aixó tia. ¿Que han de dí?

- Tens raó, ja no es igual.....

- ¡Ja se veu el barco! Va dir en Lluis Arnau entrant depresa, el seguí Don Ignasí que no poria amagar la amosió.

La Marquesa i ne Xime deixaren als seus asientos, se pasaren un petit xal i sortiren tote cuatre. El cotxo esperave a la porta.

Cap paraula cruzaren durant el trajette cadescun anave embolquellat en las seuas ideas. El para sentia una alegria grán, abrasaria al seu fill ausent més de set anys

i en tan pocas notisies seuas durant aquell llarc temps

de lluita,dins el seu pensament el recordave jove,de ulls clars i grosos de mirade dolca iguals que aquells de se mare.¿Com seria ara? Tenia un genit alegre i apa sible,de petit ja va demostrar sempre un caracter de una formalidat notable,mai sel havia trobat amb una mentide ni havia tengut bregues amb els cosins ni emb els amics.

Ne Xima el recordarve dins el llumyadí dels jocs de infentesa cuant ell le emparave per diró aixi en les disputes en los companys, el recordave amoros,cariños sempre. Estaba contenta per aquella arribade,la vida mmoderia um poc,dins aquella casa a ont feia anys feltaba escalfor de llar desde que se sentien les ausencias del fill alluñat per lo deura segrat per la Patria i la mare alluñada per sempre amave le seua vida a la flor dels anys joves i velle.

Emb ulls ansiosos miraben els qui arribaven emb el vasell.La cuberta estaba plena,se veian molts de mocadors blanchs el aire,desde el moll tambe sen veian molts i caras en le que se veian peterrells i llágrimes.

El cotxo se aturá ran casi de le sola.D.Ignasí i en Lluis Arnau posaren peu a terra,Dona Magdalena i ne Xime quedaren dins el cotxo.

- ¿El veus?Demenave ansios D.Ignasí a nel seu nebot.
- Nó.....no sé .....¡Sí,es ell!¿Eu veu? Mirí devora el segón palo.¡Ara nos ha vist!

I en Lluis Arnau va fer volar el mocadó.El seu onclo no veia res una mar de llágrimes el segaven paro també elzá el mocador al aire.

Ne Xime botá del cotxo,ja no podia estar més temps aturade,va corre al costat del seu paro i procurí escudriñar entre tanc de caps com veia.

- No vé tot sol.Digué en Lluis Arnau.
- Bem segú que no va tot sol. Jo en veix molts.Contestá ne Xime.
- No dix aixó.Vé emb algún amic o perent.Me ha fet seña. ¿Veus aquell en barbe aprop de se chemenea?
- No veix cap conegut.
-¿Ni esteu Germá?Mire ¿Veus aquell que dú una capulla com un frare? I doi devora está en Fernando.Jo le conegut totduna.
-¿Aquell tan prím?
-¿Está prim?¡Pobre fill meu!

Ja comensaven a desembarcar,corrian per la sola ansiosos

de abrasar cadescú els seus. Lentament baxave en Fernando de Agramunt donant el bras a un company de cara deme crade i esblenqueide, en barba, i bestant mal vestit. Tots duian cadescún una maleta ja vea i un capot gruixat demunt les espaldes.

Se va sentir de pronta dos crits mezclats a la una, ¡Fill meu! ¡Para! i se va veura a un jove i un vell estrets un en l'altre romandre uns minuts.

I X .

Ne Xime de Agremúnt no enquelentia quedire, tot er aná i vení, pujá i devellá, no se fiave de ningú per preperá rés pel seu jermá. ¡Venia tan prím! era necesari que prengués bon aliment. I llevó.....El quí va venir amb ell estave molt delicat i el seu jermá que tenia un có més gros que la Seu no l'havia vogut deixar allá tot sol. Els sotils mallorquíns acullian a totts i més si eran encara de familia.

Despues de una esqueremusa en sos moros que havia durat moltas horas en Fernando havia trobat unitx mort, ensengrentat i sense coneixement un tinent com éll, procurá revivarló i el se querregá demunt ses espatlas i el dugue a se primera tenda de campnya que trobá. Allá el va fer cyrar i fé quel tresladasen al Hospital de la més acostada poblasió. Cada dia anave a veurel i en satisfacsió veia la gran milloransa que se li veia de dia en dia El ferit el mirave en detensió, pero no li deia rés. Tal volta li recordame algún conegut amic antic.

Pasaren els dias i ja en franca milloranse i sensa perill del que el perlar li fes mal comensaren els dos a comunicarse. El malalt era horfa feia molts de anys el seu nom era Gaspá de Altamira i Abasons, la seua mare era dessendenta de Mallorca i el seu para del alt Aragó, no tenia jermans ni casi parents, sols un cosí del seu para que havia estat el seu tutor durant la seua minoria de edat i que desde que ell era a la guerra atministrave la seua hacienda, i li enviave tot lo que havia de menester. Dins la llunyanía dels seus recorts conservave el del seu aví matern, un vell General de marina que havia sortit molt jove de la seua terra la illa del Meditarráni i mai havia tornat a ella, sabia que allá tenia terras i finques pero cap familiar i un vell criat de la familia

li rendia contas una vegada cada any.

En Fernando lo escoltave i sentí un pler inmes el sebre que aquell al cual éll ja el consideravе com un jermá tenia en las seuas venas sang de la aimada roqueta la que fonc bresol de Ramón Lull, i Catalina Tomás i santificada també per les petjades de San. Alonso. I passats alguns dias cuant ja estave fora de perill li digué amorosament.

- I. ¿Nó te agraderia anar a veura la antiga Patria dels teus antepesats? ¿No te agradaria conseixer aquellas terras i aquelles coses que jo te puc asegurar son un paradís a dins el món?.

- Moltes vegades si he pensat pero.....¿Com es posible si no conec rés de allá ni ningú.

- Sí vols venir en mí, a casa meua trobarás un llar i una familia. Jo som de aquella terra i ara vaitx a ella al cap de set anys de ausencia, allí tenc el meu para i una jermanú que sé cert que te rebrán amb amor i en los brasos uberts.

I en Gaspá de Altamira i Abasóns va tornú a la terra dels seus avís ple de ilusió i destjos de conseixerle pam a pam.

Al sebrersé la arribada den Fernando de Agramúnt tots els familiars se apresuraren a anar a visitarlo, tuthom tenia ganes de estrenya la mí del heroic fill del Conte de Vall Fosca i no sentien menos curiositat per conseixer al qui havia vengut amb ell la que creixia al sebra que ora descendent de la ille.

El Marqués de Borrasá tan amic de don Ignasí va ser dels primes en anar a abrasar al fill del seu amic.

- ¿Qué ve tot sol? ¿No venen ne Consepsió i ne Bárbare?

- Jo no heu he volgut, ja en tenien ganes elles, pero jo no sabia si estou jermá estave ja be del tot i també el seu amic.

- ¡Aí don Beltesá! Per veure caras gapas sempre esta bé. ¿No veu que destgem tenirné a devant perque les fasen olvidar ses lletges de aquells morots.

A nels pocs dias tornave el señor de Borneta en les dues filles i la seu esposa.

Prets simpatsaren els dos joves en les atlotes, alegres perlaven del progetat ball que se havia aplazat a cause del estat en que aquell havian arribat. Arribaren a la casa també en Lluis Arnau de Pax i el seu cosí Lluis de Pax acompanyant a dona Magdalena de Agramunt. La conversa se

va fer general i animada i se va senyela per la setmana entrant la celebració del ball el que se suplicava que asistis lo Almirant que estave a un port no enfora.

En Lluis Arnau crusave de tant en tant mirades en ne Xime, els ulls den Lluis de Pax no deixaven de mirar a ne Concepsió de Borneta i en Fernando estave com estesiat contemplant a ne Bárbare, sols en Gaspá no crusave mirades en ningú. Perlave de la campanya emb el Marqués de Borrasá i emb en Lluis de Pax que no havia pogut aná a la guerra per no tenir se edat.

Dona Magdalena de Agremánt escoltave en Gaspá i el mirave, el jove li recordave quacú que faia anys ella havia conegut i que no havia tornat veure.

- Diu que es descendent de Mallorque?

¿I quí li endenyá es mallorquí?

- Es meu senyoraví volgue que sabes se seua llengo i encara que sé que la parl molt malament le parl en recort de éll.

Ne Xime digué que un homo demenave per don Gaspá de Altamira i Abasóns i als pocs moments entrí un pages que quant va está a se porta se possá a plorar.

- ¡Oh senyoret! Ermitx de cent l'hauria conegut. Vose mersé es un viu retrato de don Pera-Nofre.....¡Jesús i quina semblanse més grose!

I el peges avensá tembeletjant cap a n'en Gaspá i se tirá materialment dins els brasos que aquets ja li havia uberts,

X .

El sent demá de metí después de haverse fet el ball eren molts els quí no porien obrí els ulls querregats de son. Eren molts el quí encara estaven embolquellats per bells somits, per belles ilusiónd.

Les dues jermanes Concepsió i Bárbare de Borneta no obrien els seus per no dequentar de son pensament la dolce visió i se teparen les orelles per no sentir res de lo que per el món pesave i sentir encare el momoll dolcs i suau de aquelles perules amoroses sentides dins les salas de festa, dins el jerdí iluminat en vistoses flors de llum i colorrns que penjaven de las palmeras i des píns.

Les dues atlotes estaven plenes de une ilusió que omplia el seu ser i la seua ánime, la ilusió de el primer

amor, havien sentits els primers betecs del cor que anave a compas en los del cor de un altre, veian devant els seus uns altres ulls a ont si veian retretades i que par que les seuas mirades se enfonsasen fins al fons de la ánime.

Ne Concepsió sentia encara la contarella amorosa que com gerlande de flors se anave enllesant al antorn del cor, la contarella de peraules belles plenes de foc de amor brollaven de losllabis den Lluis de Pax que feia estone desitjave tenir ocasió de que brollás de son pit. Ne Bárbare la den Fernando de Agremánt que encare que no fes tant de temps que hagues niat dins el seu aquell amor, era tan gran com la inmensitat de natura desde la primera vegade que va coneixer a la morena i bella filla del Marqués de Borrasá.

Dins la cambra del palau de la volta den Malondra el jove Lluis recordave en deleit la impresió que les seuas amorosas peraules havien fet a la seua aimade i dins la cambre de ca'n Agremánt el heroic guerrer sentia una ilusió inmensa al recordar el sí que havia escoltat de ne Bárbare, el sí casi impersistible, senso mirar-lo, mirant la mar brufade de lluentóns de lluna que se estenia demunt el jerdí del pau de Torre Pirate.

I al matí cada dia ne Concepsió anave a missa del veí convent de Santa Clara i en Lluis també i a la sortide, dins la gran clastre crusaven unas poques peraules i moltes mirades i sonriures sensa més testimonis que el de ne Pixedis que en lo mocador de pinyetes demunt es cap acompanyave a la seua jove senyoreta. I a mi mitjant demetí perlaven per la finestra en reixa del carrer dels Forats i el capvespre en Lluis anave a quevall derrera el cotxo dels Bornetes i de vetlade perlaven a las tertulias de las cases dels familiars.

I ne Bárbare feia igual amb en Fernando i aquelles amors anaven cresquent de dia en dia.

En Gaspá de Altamira a nel ball de ca'n Torre Pirate havia conegude a ne Onise de Serremánt i de Termes, cosine segone de ne Xime i en Fernando simpatisant molt amb ella, havia estat casi tota la vetla al seu costat, havia ballat amb ella rigodóns, pavenes i minue Ne Onise era horfa com ell desde la infantesa, se havia educade a un cotlegi de la Peninsula, era una

vertadera consertisba de piano i de arpa que sempre acompanyave a na Concepsió de Borneta cuant aquesta interpretave les melódiosas i caprichosas romanzas de la Sonánbula, de Dinora i del Barbero en la seua veu sublim de tiple lligera filant els aflautats en pasades de quenarí i cadernera.

Prets se va veura la simpátiaa que mutuament sentian un perl'altre els dos horfes, simpatia que se va anant convertint amb amor, un amor dols i suau, sensa impetus estremats, pero segú e inelterable ben arrelat dins els dos cors ansiosos de carinyo anyorat per molts de anys.

De aquell aplec de venturoses perelles sobre sortia la de na Xime de Agramúnt i en Lluis de Pax el seu cosi jermá. I se comensa a parlar de noses, i les robablanqueras més afamades comensaven a fer les prendes més belles de roba de fil de Holanda en randes de vertadera Brusela, i les joias antiguas de familia se pulir en i sen foren de noves combinant valiosos diamants amb esmeraldes i perles devalor inestimable.

Els mesos corrian i arribá la simpatique festa de Nadal, i aquesta dia fonc el senyolat per la Marquesa de Torre Pirata i el seu jermá el Conte de Vall Fosch per anunciar a tots el seus familiars el casament den Lluis Arnau i na Xime, que seria el dia de San, Sebastiá el Patró Celestial de la Ciutat de Mallorca.

Dins las salas del palau del jove novi se fé la exposició del equipo dels dos promesos, pilas de prendas finisimas, ventais i rosaris de nacars i marfils, estochos amb adresos complets, altres en bresseroles o anells sueltos, rocados llargues, curtes, mantes de blondes texides a mí per les blonderes mallorquines de totas las épocas, mantóns de Manila sensa devant ni derrera en capets de marfil dels xinets, cofrets de maderas eloroses, amb incrustacións de or o naquers que guardaven guants, mocadors de nipis o neceseers antes de plata deurade. Una cantidat grandiosa de riquesses.

Del palau de ca'n Vall Fosch de Sineu la casa Solans de aquesta familia se havian duit totes les coses de més valor, domasos i tapisos, majolicas, vajillas i grosos jerros de porcelana i cristaí. Entre totes aquestas riquesses havia arribade una caixe gran que pesave molt i quevni el Conte recordave lo que podeser

tenir amagat dedins. Tot quedá almacenat i la grosa caixa va ser colocada dins una habitació dels baixos ja que el de la casa petita no se podia tenir tot com era el gust dels senyors de la casa.

X I .

Molt espesas eran les visites de l'amo Antoni a nel Senyor. En totes elles li pregave que anés a veura la possessio que ja el seu padrí havia regentada en temps del rebesaví don Gaspá de Altamira.

- Me crega Senyó, li interesa. Hei ha un cuarto tancat i se clau ja es padrí que siga al cel la tenia dins un amagatai derrera un cuadro i se hora de se mort la va mostrá a mon para i li digué que es seu para ja l'hei havia mostrada a éll i que li havia dit que dins aquell cuarto hei havia tots es pleguemins que tenien escrits totes ses histories de se familia Abasóns, totes ses alaques i tot.....

- ¿I perque no l'heu obert?

- ¡Deu mos guarts de tal tentació! Deia es padrí que sompara deia que mai per mai se atrevis ningú a obrí aquella porta que havia tancada el Senyor de Bell-Veura cuant partí cap a la guerra fa més de sent anys. No més te dret a obrir se porta Vosamerse. Jo se sert que quedará enquentat, perque deia que es Senyó havia arraconat allá tot lo de més való.

- La setmana quí vé aniré a Bell-Veura vos promet que no pasaré.

- Mirse, no es per marmulá, pero es necesari que sapigue tot lo que pase. Dins es terme de Lluch també hei ha una possessió que era des seu rebasavó i que quant va se fuit els Amos varen dí que los havia donada per ells, que éll no fei contes de tornó i.....

- ¿I que se diu aquest lloc?

- Puta Florit. Es meu padrí deia que no era vera que es Senyó la hagues donada a l'amo i que dins es cuarto que li dic estaven es papes que perlaven clá de aquest asunto.

- ¿I son es mateixos? Es dí ¿son de se mateixa familia es que hei ha avui?

- Sí senyó, i ara saberen pes meu gendre que Vosamerse era aquí i varem dí. "No idoi se heura de estrenye es cap aquest, noltros no sortiremm perque es lloc es ben nostro".

En Gaspá cruzó se vista amb en Fernando i sompare, don Ignasi digué tot duna.

- En Pere es missó que es nostro menestral aclarirá tot aixó.

- Jo me agradaria que Vosamerse los tirás a nes querré. ¡Sap que en duen de estufera!

- Dimars si puc aniré a Bell-Veure, i sí es missé me pot acompanyá.....X

Dins la galera grosa del Conte tirade per cuatre mules anaven cap a fora porta cruzant la porta Pintade el senyor, el seu fill Fernando, en Gaspá i el missé dela casa Pere Sureda.

Encare no se veia lluir el sol pero se poria esperar ~~xxxxxxxxxx~~ un dia de aquests de ivern tant nostros, de cel blau i de sol qui dare simes i turóns, planicies i comellars.

Es cuatre viatges perlaven de coses sensa importancia. En Gaspá se atmirave de tot lo que veia, per ell tot era nou, bell i atractiu, el els solcs ben tellats de la horta, les fileres de ametlers florits casi tots, les terres ben cuidades i sense un pam sense conrar.

Al entrar dins la garriga i sentir la flaire de las herbes bosquesanes, de la savia dels píns, el ~~xxxxx~~ veure els siprells rosats, els romenins blevenyes, va espresar la seua atmiració per la illa que ara no podia comprenda com havia estat tant de temps sensa venir a coneixer.

El peisatge del camí (ora de casi) una continua variasió, devora las figueras de brencatge despull com osamentes de calavera els amatlers coronats de blanc rosat, i el guerover de fulle xerolade i brencatge capritchos i retorsut entre penyes les soques fantasmesde les oliveres mai somiades, a la porta de la caseta forane el conrador i la pagesa saludant amb un saludo familiar com a pleitesia al Senyor que pesave. Els infants que corrien descalsos per dins la pols de la carretera en los seus vestits es queixats, en lo capell de paume, al pas de la galera saludaven engronsant el capell o la má i cridaven ¡Adios Senyó!

+ - Si no pot ferá de pore. Digue es Conte en veu clara i firme.

X.....

En Gaspá se trbave com sí sempre hagues viscut a la roqueta del Mediterráni bresol de la seua familia materna.

Demunt la era devant les cases esperave l'Amo Antoni en lo seu fill major, la Madona i les dues filles estaven dretes devora ~~xxxxxxxx~~ la portase forane vestidas en lo acopnyat nou, el rebosillo de mostase ben emmidonat ~~en les vetetes~~ els menegits ben risades.

Las cuatre mules de la galera voltaven dins la clastra, el llibrea obrí la portalera i els nostros viatgers botaren a terra.

- ¡Entunina! ¡Entunina! ¡Misclade de moro! ¿I que estás embembade? ¿No veus es senyó? Mirel bé. ¿No es ben igual que es Senyó que tenim requetat a dins se sale?

Pujaren la escala ample de pedra viva i l'amo Antoni obrí la gran porta de ausine en pany de llautó coronat i adornos de lleutó. Una sala de entrada gran en trispol de mitjans, alt artesonat, les perets completament tepades de cuados grosos casi tots sense vase, uns eran sants altres ~~eran~~ representaban retratos de escenes guerreres, altres eran retratos de diferentes époques i variats uniformes.

Ubertes totes les portes i balcóns se pogué veura la magestuasidat de aquell antic palau, els mobles rics de maderas valiosas, tot un conjunt de marevelloses riquesas. L'amo Antoni doná a nen Gaspá se clau del famós cuato tencat feia més de sent cincuante anys. La clau no volia rodar dins el pany tant era el rovei que duian un ~~un~~ i l'altre, fent esmusar a tots sedi i sortí un baf de olor de homitat i rescus, volá una polsine menuda i unida, se sentí el contacte de les terenyines, Uberta una finestra que mirave al camp aparagué devant la vista dels exploradors una pile de distintes coses totes de un valor intmens. Mostures, armadures, escuts i llanses. El cuarto estave tot voltant de alts quenteranos i armaris i acaramullats ermitx tot lo que se va creura digne de archivá per lo seu valor.

Penjades a nel pom de caoba de un antic esqueperate pesadesper un cordó que ja no se sabia tant sols de quín coló havia estat estaven un rest de claus, de diferents temanys, eran les dels mobles que havia tencats el rebesaví den Gaspá, Don Juan Antoni de ~~Altamirax~~ Abasóns i de Lloscos que partí cap a la guerra per olvidar las penas, viudo i tenguent sols un fill que també havia partit cap a defensar

la Patria i servir al seu Rei ell també en lo cor plé de entusiasmo partia allá en contrade en la gloria o en la mort també gloriosa.

A dels polsosos pleguemíns que sortiren de un dels armaris que era el que estave convertit enel arxiu se va poder probar tota la historia de la familia,que resultá una de las més hidalgues de la petita illa mallorquína.

X I I

Tresledat la arxiu a Ciutat comenséren el seu escrutini en Gaspó,el misse Pere Sureda,don Ignasi i don Bartesá de Borneta.

Mersvellate quedaren de las notisies claras i ben detellades que donaven els pleguemíns,grocs,polsosos i dels pats.Per ells se pogue apreciar la valiosa hasienda dels Abasóns i la des Lloscos,la propiedad de Bell-Veure,la de Putx-Florit a la comarque de Lluch,la de Torre-Serrada dins el terma de Campos,la de Son Miraenvant a dins la marina de Lluchmajó.A més de aixó una gran estensió a la Horta veia de la Ciutat i una casa a la part baixa de la dita Ciutat entre la ribera i el Putx.Un sens fí de sensals i deumes i una riquesa emb alaques,plata,i mobles valiosos i coses de gran valor.

- Mira tot lo que tenies per aquí.¿I mai te va dir res de aixó el teu avi que sigue al cel?

- Jo crec que éll no sabia rés.Sompare sortí de aquí quant la reconquista,sense contacte emb el seu para que lluitave també i que morí a una batalla antes de haver se encontrate.....Sí no hagues estat ara per haver conegut jó a nen Fernando per una providensia divina ja mai heuria sabut jó lo que hei avia aquí.

El misser separí tot lo qui se relasionave en Putx-Florit,Torre-Serrade,Son Miraenvant i els horts.Don Ignasi conexia els que tenien la casa i los daria a comprende que la havien de entregar al llegitim propistari

De vetlade al estret carraró de ses Filoes en Gaspó perlave en ne Onisa de Serremunt i li posave a nels seus peus tota aquella riquesa.Ne Onisa li sonreia derrera des ferros de la baixa finestre i gosave al veure la satisfació d'éll.

- Tot aixó per tú quant serás meua. Deia el jove entusiasmat. Venguent a la antiga terra dels de ca mumare, he trobat dues riquesses, se primera i milló tú, i llevó se herencia dels avís per ferte lluir com mai heura lluida cap dona dins el món.

Somits bells, somits de amor sá, de amor brollat dins cors nobles, dels cors de or que donaven un dels seus colors a la gloriosa bandera.

.....

Somits bells, somits de amor que ja arribaven a la plenitut embelquellaven també els cors de ne Xime de Gornets i den LLuis Arnau de Pax dins els derrers dies de la seua vida de fredíns.

X I I I

El dia de San Seetiá debeixave le escala de caseua del bras del seu para don Ignasí de Agremínt Conta de Vall-posc, ne Xime de Agremínt vestide en lo vestit de novia vell de blonda blanque teixide a má. El seu cap se adornave amb una corona de flors de taroger naturals duites del hermós vall solleric i que estave al gambol del llarc manto.

El Comte anave de uniforme de gran de Espanya i en Fernando i en Gaspá també duien els seus el primer de la Maestransa de Sevilla i el segón de Maestransa de Valencia.

Tot lo estret carrer estave ocupat, dues terigues de gent esperaven veura la nocia, i se estrenyan tant que casi casi no quedave puesto per lo landó i la berlina que esperaven. Els balcóns i finestres estaven de gom en gom i fins i tot a dins la entrada si havian colocadas moltes de curisoses i curiosos.

Dins el landó pujaren la novia i el seu para i dins la berline en Fernando i en Gaspá.

Els quevalls prengueren llugers el trot per demunt els empredegats cap lo antic Born de Santa Clara i tombaren per prende cap el antic carro de ca'n Berart.

La casa dels Marquesos lluia les seuas millors gales, grans sistells de flors blanques estaven repertides per dins els salóns, la capella de retablo gotic en lo cuadro de la Purisima de un pintor afamat, les ri

ques estovaias del altar garrides de guipur, dels grosos canalobres de plata, els gerros també de plata em rams d'or i argent i els peus del altar els reclinatoris cuberts de domás vermell i gerlandes de azuzenes, gesmins i flor de taronger.

Tota la familia estave replegade i al sentir els cotxos sortiren a veura arribá a ne Xime que comensá a pujar aquella escala tan coneguda, tan familiar i que en aquella hora se li feia com si mai la hagues pujade, se cara tenia una palides que le feia pareixé tan blanque o més que el vestit i el manto. La Marquesa sorti fins al portal i la abrazá, derrera venien las duas germanas Borneta que també la abrasaren amb amor i un sens fí de joves que eren més o menos parents que li estrenyen les mans. Un Lluis Arnau revoltat també de els més intims amics i els parents, anaven en lo uniforme de quevallers de Málta que el feia pareixa més bon mozo de lo que era, també estave palit i no poria amagar la amoció que el tenia embolcallat, al veura entrar a ne Xime del bras de la seva mara creguo que tenia devant éll una visió del Paredís, aquellas duas donas eren lo més estimat a dins el món per éll. el seu cor estave dividit entre ellas duas eran las duas mitats de la seva ánima, donó la mó a ne Xime i le vó dú a nels seus llabís i abrasó a la seva mare amb amor.

La Marquesa anave en vestit de faí negre i gros xal de blonda mallorquina, duia trevade devall el xal la corona marquesal que havia rebuda feia trenta anys amb una solennitat igual a ne aquella el dia del seu casament amb el hareu de aquel palau de mans de la seva sogre, encare recordave les paraules de aquella noble dama i par que encare resonasen dins las seuas oralles.

A la llarga sala de tapisos de antes de la capella estava colocat un armonium i a nel costat una arpe.

El Bisbe acabave de entrar tots anaven a saludarlo i a besarlí lo anell. éll el donó a besar prime a nels novís i a los seus pares i llevo a tots els convidats. Cuant va estar vestir en la antgua casulla de lama de or i el camis de Bruselas aparaqué ran del altar, dona Magdalena prengué el bras del seu fill, i Don Ignasí el de ne Xime i en passos curtes pero segures anaren a ajonelarse a nels reclinatoris, en Gaspó i en Fernando també.

La ceremonia solenne, els juaments de ritual, el canví de anells i la ofrene de las arras dosse dobles de vint lliures de or que entreguá en Lluis Arnau a ne Xima i que ell generosa com sempre entregá per almoína a nels pobres de la Parroquia. La missa en lo vel de la novía demunt el cap de tots dos.

Ne Onise de Serramónt treia dolçes notes de L'arpa, ne Bárbare de Borneta la acompanyave en lo armonium i la veu ángelical de la seua germana Copcepsió filave armonioses cantigues, orasións armonisades.

Els novís abrasaren als seus més allegats, corregueren llágrimes per les galtes els cors betegaren molt units. La Marquesa de Torre-Pirata se llevá la corona del seu cap i llevant la de flors de taronger del cap de la seua neboda i ja filla le coroná en la marquesal diguent en veu acompasade.- De Marquesa a Marquesa.

.....

El menjador gran de Ca'n Pax, el pelau quesal de Torre-Pirate está com mai se ha vits de enguelenat i plé de tota Ciutat visible, els vestits clars de las joves i les mantes blanques, els negres de las Senyores majors emb armonia en los xals de blonda, els uniformes de las distintas Ordes i els dels Cuerpos militars, les levites i els fracs, les sistelles plenes de flors blanques i fliroses, els llums quí pipelletgen a aranyes i candeleros, els resplendors de platas, tot mesclat es un aplec de bellesa.

Presideix la llarga taule el Bisbe, lo seu vestit morat resalta entre le blacor del de ne Xima i lo vistós den Lluis Arnau que están a dreta i esquerra. Al altre estrem Dona Magdalena, el seu germá Ignasí están també a dreta i esaquerra del antic i vell capallá de la Case don Cosmé, a lo llarc dels costats els convidats per órde de perentecs alternant dones i homos.

Dins les mercelines de plata i de porselana finisime els cubillets (xiqueres sense anse de poselane en rimeta d'or) fumetja el saborós xocolate fabricat a ca els Angelots del carrer d'en Morey. Grans peleganes repujades a caramulls de enseimades, mantegades, coxins imperials, eses, reisones, coques bambes, concos de las monjas Jerónies de Inque, congrets de les Jeronies de Ciutat. Abunda el camuiá de ca el Donat, el del forn del Estudí General, del forn d'en Seguí. Les tortades i coxins de pasta real sortides dels convents de San Jeróni, de la Consepsió i

de Santa Magdalena,els cuartos embetumats de Ca'n Fresquet i de Ca'n Rosselló de Plasse,Peleguenades reblides de punts al aire mongils,de guerrovetes del Pape,suspiros de Menecó,iemas de las monjas de Santa Clara.

Els llibreas en las quesaques verdes enguelonades en los escuts de Pax i de Agremínt beretant cubillts, tesóns,cuieretes,els grossos pitxes de crestaí abocant més i més xocolate.

Els novis acompanyade de ne Xime de ne Consepsió,ne Bárbare i ne Onisa va a llevarse el vestit per posarsse un sencill vestit de lleneta. En Lluis Arnau també se lleva lo uniforme per posarse un traje grís. Le galera espera dins la entrade tirade de cuatre mulas en quempenilles.

Las tres amigas ajuden a la novia a llevase el vel, le corane marquesal va o repossar dins el estux de pleguemí forrat per dedins de setí grís perla. Ne Consepció cridá gojose-¡Ió,ió,li he llevat se primera guia!

Aferrades pel coll,besades,cares unides de plors, sonriures entre trists i alegres.

Els novís debaixen le ampla escala de brestt,dins la entrada alsen el cap per despedirse de tots els quí los guaiten,el llibrea obrí la portalera,i al cap de breus instants perteix la galera lleujera cap a sortir per Porta del Camp duguent una nova perella plena de ilusións que acaba de donarse le primera besade al só de les quempenilles.

X I V

Drets a nel balcó de demunt le entrade estaven els dos germans la Marquesa de Torre-Pirata i el Conta de Vall Fosc fíns que la galera voltá el cantó del carrer de Berart. Els ulls mulls,les cares tristes,els cors dolorosos. I no es que estasen contents un i l'altre,per les perexia que aquella pase donade per los seus fills los robaria en part el carinyo filial,i es que lo amor paternal encara que desinteresat es un tant egoiste, sempre es el fill per la mare un nín que necesita la seua protecsió,un petit infant que necesita bresolar i també es per los pares el fill,una cosa tan seua,tan intima que par que hayade de ser sempre els pares els

ínics que puguen gozar del amor filial i gozar de totes les satisfacsións que pugan emenar de aquells trozos de les sevas entranyes.

Dins els grans salóns els convidats contemplaven la meravillosa exposició del valios equipo dels novís i los explendits regalos.

Al entorn de la llarga taula de la cuina la servitut refrecava celebrant les noses dels Senyors joves. Seguit seguit se abocva el xocolate dins grans tases i les enseides se consumian a dossenes. Les bromes de tota casta se cruzaven entre els joves llibreas i les quembreres, cualque cotxé ja medí se atravia a fer bromas un poc fexugues, tots reian i folgaven fíns que la veu de na Juanaina, la cambrera de la Senyora Marquesa, trobant que ja bastava se alsá i digué un poc cosenta.

- Ja basta. Es hora de fé via hei hí molta de feina per fé. Se cert que es Senyora ja está per noltros.

No faltá cualque jovensana que digues baix baix.

- ¡Quina dona! ¡Sempre remugant!

El Senyor Bisbe se despedia de tots donant a besar el seu pastotal anell, sempre en lo sonriure a la boca. Se desdí dels dos pares dels novís amb un.

- ¡Qué les puguen veura molts d'anys com Sant Jusep i Maria i que siguen venturosos.

- Amen. Digueren els dos germans i acompanyaren al Ilustrisim Senyor fíns a la escala.

Els convidats anaven desfilant, sols quedaren na Consepsió i na Bárbara de Borneta per ajudar a omplir grans pelanganes de plata per ser repartides a tots los que havian fet regalo.

Una ese, una raisons, una mentegade, un aoxí imperial, una enseimade, un cuarto, un cuart ambetumat i una grepade de confits i un perei de dulces, se possaven a cada palegane. Les cambreres en la faldá acopinyat, el mocador de pinyetes pel coll, els menggots ben plenxats i el volant de punt a defora, i els llibreas vestits de negre en camia ben enmidonade i corbata blanque prenien les peleganes per durles al seu destino repertinles per tota Ciutat i tornar amb unes pessetes que los donaven de propina.

Después, acabat tot, par quí romenges sensa vida el palau de Torre-Pirata, i igual va pareixa a don Ignasí de Agremunt al entrar a caseva de ont havia sortida la seva fille

remuntada en las alas de la més entusiata ilusió a formar una nova familia que según las sagrades tracions dels avís.

Transcorreguéren els dias sens sentir, i arribá el venturos per los cors de na Concepsió i na Bárbara de Bornsta. Acompanyats de pares i familiars entraran per las portas de ca el Marqués de Borrasá en Lluis de Pax i en Fernando de Agramínt vestits en los seus uniformes per esposarse els dos el mateix dia en las gentils filles de aquella casa.

Las dues germanes en los seus blancs vestits destacaven demunt el vermell domés que revestia els reclinatoris a ont estaven ajonellades al costat dels novells esposos i dels padríns qui eren el Marqués de Borrasá, el Conta de Vall Fosc, els Contes de Falguera i na Xima de Agramínt, marquesa de Torre-Pirata. Que aquell día representave paper de Senyora per primera vegade.

Les dues venturosas parellas partiren cap a Falguera una i l'altra al antic castell que se alse demunt la muntanya que tenia als seus peus el Vall Fosc de ausines milenarias.

Tot eren ventures que arreu se sotsejian la una en l'altra.

La case de don Ignasí quedá buida en Fernando anave a viure a can Borresá, i el seu pare passá a habitar a ca la seva germana i la seva filla. La case serviria a unes monges que tenien el seu convent fora i tendrian a Ciutat una possade.

Na Concepsió entrá dins el palau del carré de la Volta d'en Malondra per ser la Senyora jove qui doná un alé de vida, de alegria a dins aquella históriqué case, els pares del seu espos troben amb ella una filla amant, una ánime dotade de totas les qualitats bones que pugue tenir una criatura. Carinyosa, amable, cuidadosa, procura desquensar en tot lo que ella sap a la seva sogra dona Carme Desclapes i la noble dama está tan satisfeta que le deixa que ella fassa lo que vulga en tot i per tot. Disfrutave dona Carme de ensenyarli de fer la pasta real per fer els torróns antes de las festes de Nadal i les coques de torró vestides de neula blanque, le graxonera de peus de porc dels darrers dias i la pasta bambe per fer les ensaimades en teia-

les,les penades de Pasco,dolces i llises,crespells i robiols ,les saboroses canselefilles i els crespells alcudiensss.Juntas enfilaven els rosaris de penellets en petenes de querebesat pels infants dels amos pels morts i juntes el dia de Sant Tomás omplien els peners que de les possessións havian arribats plens de verdura fresca i retornaven al seu destino plens de anous,besóns torrats,neules,torró fort i coque de torró i petates de Málague.

Dona Carme Desclepés deia a tothom que ella desmentia cent mil vegades aquella antigue daja mallorquina que diu."Quí case una filla guanye un fí,i qui case un fí pert el fí."

- Jo he gonyat una fille,se més bona que se pessetja pel món.

.....

¡Cuantes coses sortiren de la case que parexia petita de ca el Conta de Vall Fosc! En Fernando a la seua veuguda havia treginat tot lo que li paresqué millo del palau de Sineu casa peiral dels Agremúnt,la grosa i faxuga caixe qu'emb els demes objettes havia arribade seguia sensa obrir,pero el dur-le a cau Borrasá despertá la curiositat de tots i despues de moltes bromes i comentaris dins le entrade la obriren en presencia de don Ignasi.Una exclamasió sortí de tots els presents.

- Quina marevella!
- ¡Quina cosa més rique!
- ¡Aquí ei ha un papé escrit!

Desfeta en peses aparagué un carrosa de conxa forrade de domís color de cel.El paper groc i borrós deia."Aquesta carrosa le va fé fer el Sr.Conta de Vall Fosc per dur al Amparador de los territoris Espanyols vengut a Mallorca l'any de la era Cristiana 1619." Dins ella lo Amparador visitá tot lo més notable de Mallorque acompanyat de dit Sr.Conte Don Xím de Agremúnt i de la seua Senyora que fonc nombrada dama de la Emperatriz dona Elisebet Fonollá. "

Ne Bárbare de Borneta mirave aquelles peses desfetes i en Fernando exclamá.

- ¡Quina llástima que no se hagues uberta se caixe antes de quesarse ne Xime.¡Axí si que heuria estade una cosa mai vista!
- Tens raó Fernando,.....pero ja arribará un dia que la aprofitatarem.
- Si,es dia que duguen a betiar un fill nostro.

X V

Dins la rigurosa intimidat se fé el casament den Gaspá de Altamira i ne Onise de Serremínt sols els seus intims amics estaven a la Esglesia de les monges Clarises un dia demet. Don Ignasí i lo Amo antoni eran els pedríns den Gaspá, de ne Onisa heu foren en Fernando i en Lluis Arnau. Dels peus del altar els novíís de cap a Bell-Veure, eran felisos, la orfanesa dels dos ja tenia un gambol i un apoio lo un en l'altre.

De vetlada, els veinats del petit poble que aprop de Bell-Veure se alsave sentien las belles melodias que brollaven de la arpa o del llarc piano interpretades per les mans llargues i fines de la nore Senyora de Altamira que en la músique exselave de dins el seu cor la dolsor que dins éll sentia.

Pasats uns mesos anaren a visitar la hacienda den Gaspá al alt Aragó, antes de anar a la casa forte un temps castell de Senyó feudal, anaran a ajonellar-se als peus del Pilar, la Verja que duia en Gaspá retretade dins son pit.

Las terras grasses i bones de la noble regió enquestivaven a ne Onise, la formalitat de aquelles gens, la seva franqueza, la addesió al seu espos, les llágrimes a nels ulls dels feels criats que per mort lo havian plorat i aquell dia relliscaven galtas avall de alegria, la aferrade pel coll de lo antic Atministrador que les tenia tan ben aparellades les habitacións grans i riques del Castell en leirat dalt la serra desde ont se contemplaveals seus peus los olivars, els bocs de nogues, els horts reblits de melicotóns, pomeres, tarongers i codonyeres, le cinta pletetjade del canal, viu artificial que lo es fors dels homos havia construit per dar aigua profitosa. La terra a ont se elsave la espingarda en la calavera, el cap del moro que matá el primer Senyor de aquel castell i el seu Reí en premit li grevá a son escut les barres reals de Aragó i li consedí el gravamí aquell famós cap serreí.

Ne Onise de Serremínt estave enquentade, con petita Regina contemplave amb amor aquell reine que li posave a nels seus peus lo seu espos que gosave més i més al oferirli ara lo de la terra dels amós com antes li havia ofe-

rirxxx rit lo de la ille de ensomit bresol de la familia de la seua mare.

Somiat se cruzaven les cartes desde lo Aragó a Mallorca, ellas contaven totes les coses que se pesaven de una a l'altre bande, tot eran ventures, ilusións, somits de un per vindre que se presentaven bell devant els ulls.

Un dia arribá al castell rocos argonés una carta endolade, era den Fernando Agremónt que donave a nel seu amic de la ánima la trista nova de la mort de Don Beltesá de Borneta, Marqués de Borrasá.

En Gaspá i ne Onise emb els ulls plens de llágrimes i el coestret sentien dins la seua ánime el no poder estar al costat dels seus amics en tant trits motiu i al considerar la amargor dels que consideraven com a germans prenient part molt intime amb aquella amargura. Les llágrimes regaren la carta que contestan escrivia an Gaspá i que ne Onise anave dictant al seu espos.

X V I

Dins el palau de ca'n Borrasá si veia la més desladora confusió. Els criats corrien de un punt al ltre, se topaven a los portals se confonien al aparellar coses, tot eran anades i vengudes, pujades i devellades.

El Sr. Marqués, feia tres dias havia pertit a cazar per les seuas possessións acompanyat den Fernando en Lluis de Pax. don Ignasi i en Lluis Arnau. Cada dia se rebien noves, le cazade anave bé del tot, en Fernando deia a ne Bárbere que tengues ben aparellades les aufabies i ollas coleres per esquebetxar conís i perdius.

Pensaren els cazadors estar tota la setmana pero un demetí que les herbes bosquesanes estaven brufades de roade al anar a botar un marge llenegá don Beltesá i se li desperá la escopeta feritló a la esquena gravement. Tots acudiren, éll los animave diguent que moltes ferides havia sufrides, que alló no era rés,.

- No me han fet malla les balas i me feran uns perdigons ¿Som un poc més gros que una perdiu o una sega?

Pero la cara demostrave lo contrari de lo que deien los seus llabis, una palidesa que aumentave per moments

trobá que era convenient el durló a Ciutat i que el m mirasen els metges de més fama i li poguesen fer els remeis en més amplitut.

Posaren un matelas dins una de les galeres i acompanyats dels seus dos genres va anar la galera a pas de tortuga per la carratera transportant al ferit que per moments se diblitave.

Don Ignasí i en Lluis Arnau amb un querretó prengueren el trot per arribar antes a Ciutat per aperellar lo més convenirnt i a la familia.

Dona Bárbere i la seu fille Bárbere pegaren un crit sortit de dins el cor al veura arribar els mesetgers. Debades deien élls que no era mort, que no més estave ferit

Dona Bárbere aferrat al cossi Ignasí plorave com una Magdalena.

- ¡No me'n enganis Ignasí, diguem se veritat per trista que sigue!

- No te engan. Está ferit i he pensat que aquí el podreu cuidar milló.

Ne Bárbere enviá a sercar a ne Consepsió que arribá correns feta un mar de llágrimas. Avia atrevesats els pocs carrers que separaven el carrer de la Volta den Malondra emb el den Morey. Els veinats la miraven emb ulls plens de compasió.

- ¡Pobreta! No está ara per rebre aquets glop.
- ¿Qué hei ha res de nou?
- Sí, me digue ne Toninaina que estan tots satisfets.
- Idó mireu, ara justament¿Eu veus com es dobles no donen se felicitat?

.....

La galera avansave lentament per la carretera, el ferit anave perdent forces, en Lluis i en Fernando heurian donat sang seua per darlí vida, si ells poguesen haurian possat alas a nels peus de les mules.

Pesaren la porta de Santa Margalida, la históríque porta per ont entrá el Conqueridor. Avui passave baix del arc de pedres ennegrides un guerrer desendent de aquells del temps llunyá, pessave ferit pero no en lluita en serrains ni en pirates, pessave ferit amb una lluita sensa pena ni gloria.

El carré estave ple de gent, el sabateró i la seu dòna havian corregut a dins la entrada ansiosos de noves i de veura tot lo qué passave.

Entrobà que era convenient el durló a Ciutat i que el mirasen els metges de més fama i li poguesen fer els remeis en més amplitut.

Posaren un matelas sins una de les galeres i acompanyats dels seus dos genres va anar la galera a pas de tortuga per la carretera transportant al ferit que per moments se dibilitave.

Don Ignasí i en Lluis Arnau amb un querretó prengueren el trot per arribar antes a Ciutat per aperellar lo més convenirnt i a la familia.

Dona Bárbere i la seu fille Bárbere pegaren un crit sortit de dins el cor al veura arribar els mesetgers. De bades deien élls que no era mort, que no més estave ferit

Dona Bárbere aferrat al cossi Ignasí plorave com una Magdalena.

- ¡No me'n enganis Ignasí, diguem se veritat per trista que sigue!

- No te engah. Está ferit i he pensat que aquí el podreu cuidar millo.

Ne Bárbere enviá a sercar a ne Consepsió que arribá correns feta un mar de llágrimas. Avia atrevesats els pocs

carrers que separaven el carrer de la Volta den Malondra emb el den Morey. Els veinats la miraven emb ulls plens de compasió.

- ¡Pobreta! No está ara per rebre aquets glop.

- ¿Qué hei ha res de nou?

- Sí, me digue ne Toninaina que estan tots satisfets.

- Idó mireu, ara justament; Tu veus com es dobles no donen se felicitat?

.....

La galera avansave lentament per la carretera, el ferit anave perdent forces, en Lluis i en Fernando beurian donat sang seua per darli vida, si ells poguesen haurian possat alas a nels peus de les mules.

Pesaren la porta de Santa Margalida, la históríque porta per ont entrá el Conqueridor. Avui passave baix del arc de pedres ennegrides un guerrer desendent de aquells del temps llunyá, pessave ferit pero no en lluita en serrains ni en pirates, pessave ferit amb una lluita sense pena ni gloria.

El carré estave ple de gent, el sabreró i la seu dona havian corregut a dins la entrada ansiosos de noves i de veura tot lo qué passave.

- Ja las vos diré todo. Les digué la cuinera en la seua llengo xamporrade.

Entre els criats i en Lluis i en Fernando pujaren el metelás que duia el cos casi insensible já de don Beltesá, el sebeteró se aficá entre els criats, agafá una pessiguade del metelas, volia ajudar a pujar aquel Senyor que havia estat Rei de una terra de molt endins qui hei havia uns homos lletjos com a quelapots. Per cualque cosa eren veinats.

Don Baltesá no donave senyals de vida, Els ulls clucs, la cara blanque com la paret, els brasos caiguts a lo llarc del cos. Encare obrí el ulls al sentir els plors de dona Bárbare i de les seuas filles i va sonriura, par que revivas i encara va dir estrenguent fort les mans de la seua esposa.

- Ja veus Bábere, tantes bales no me mataran, i ara..... ¡Qué es de trist morí com mor un petit gorrió!

Torná tencar els ulls i ni per aconortar a ne Bárbere i a ne Consepsió que desesperades cridaven.

- ¡Mumparet! ¡Dimos cualque cose!
- ¡Aí! ¡Mompare meu! ¡No me deis are! ¡Mompare meu!

Correns pujave le escale el Vicarí de la Seu revestit en cape blanque baix del gran paraigo vermell, lo escolonet tocave el colis fort, a tots els balcóns, finestres i portals sortien, els veinats en llumetes o llumaneres enseses. Tots los de le casa agoneiats esperaven la entrade del Rei de Reis que anave a confortar una ánima noble, feél i cristiane per servirlí de viatic acompanyatlo al Cel.

Fent un esfors rebé el Marqués els Sants Sacraments, tencá els ulls i no torná obrirlos pús.

Vestit amb aquell uniforme guanyat valarosament descansave dormit lo últim só revoltat de domasos dins la capella del seu palau, aquella mateixa capella que encara no feia un any havia vits unas parelles venturoses mezclar juraments, pomeses i alianses. Cuatre candelabros de plata en cinc sirís cadescún de cera grogue tenia al entorn, damunt lo altar de la capella sis canelobres també de plata en sirís grocs, al entorn de la capllella una dossena de llumuneres de sis o vuit metxóns encesos.

Dona Bábere asseguda al costat del baul resave seguit, seguit, les seuas filles seian també resant, les parentes entraven una estone, sortien, tornaven sense descansar

- Ja les vos dire, tots dos digué la cuinera en la seva llengo xamporrada.

Entre ela criata i en Lluis i en Fernando pujaren al metalès que duia el cos cast insensible i de don Baltasà, al sabedord es atlocà entre ela criata,agafà una pe- atuada del metalès,volia atirar a pujar aquel senyor que havia estat Rei de una terra de molt endins qui hes havia una homos llegios com a qualsepols.Per cualque co sa eren veinats.

Don Baltasà no donava senyals de vida,Ela ulla clues la cara plangue com la pared,ela bresos caiguts a lo llaro del cos. Encara obrì el ulla al sentir ela plors de dona Bàrbara i de las seves filles i va sonriure, per que re- viva i encara va dir estremunent fort las mans de la se- va esposa.

- Ja veus Bàbara,tantes bales no ma mataran,i era.....
¡que es de tristet morì com un petit gorrió!

Tornà tancar ela ulla i mi per aconortar a na Bàrba- ra i a ma Conseperà que desesperadas criidavan.

- ¡Xumparet!¡Dimos cualque cosa!

- ¡Ai!¡Xomparo meu!¡No ma dels ara!¡Xomparo meu!

Correns pujava la escala al Vicari de la Seu revestit en cape plangue baix del gran pratjo vermell, lo sacoto- net tocava al colta fort, a tots ela balcons,finestres i portals sortion,ela veinats en llumeres o llumeneres en- asses.Tots los de la casa agonialats esperaven la entrada del Rei de Reis que anava a conforter una ànima noble, fèl i cristiana per servirli de viatic acompanyatio al Cel.

Fent un sefors cadè al Marques ela Santa Sacramenta, tancà ela ulla i no tornà sortirlos pies.

Vestit amb aquell uniforme guanyat valerosament des- canseve dormit lo llitim ad revoltat de domasos dins la ca- pella del seu palau,aquella mateixa capella que sendera n fets un suy havia vita unes parellas venturosas mesclar- jeramente,pomesos i altanes.Quatre candelabros de plata en cinc sirie cadascun de cera groque tenia al entorn,da- munt lo altar de la capella ela canelobres tambè de plata en sirie groco,al entorn de la capella una dosenas de llumeneres de ela o vuit mixòns encesos.

Dona Bàbara assegudà al costat del llaul pesava es- rutà,segut,les seves filles estan tambè pesant,les par- ntes entravan una estons,sortion,tornavan sones descansas

En Lluis i en Fernando dins el desparx del difunt miraven papers en don Ignasí i en Lluis Arnau. Tot estave bé, amb órde. El testament clar Dona Bárbere era heresua usufrectuaria i les filles propietaries per igual part, el titol Marquesal anave a ne Concepsió per ser la major, el palau a ne Bárbere, les possessións, los horts, les terres i les finques que a més del palau possia a dins la Ciutat era lo que havien de heredar a la mort de dona Bárbere per igual part. De lo de cala seva mara ja difunta feia molts de anys deixave al seu fiol Miquel de Gornets una casa del carrer del Comte Vell, casa que la seva mara sempre li diguè deixás al dit son fiol per creura que aixi obrave en conciensia i ell Don Beltesá de Borneta i de Gornets, Marqués de Borrasá feia lo que havia estade voluntad de la seva mara dona Concepsió de Gornets i Morlá.

Els salóns de le casa estaven en los balcons en les persianes tecades, tots els salamóns ensesos, totas les altes ximeneas reblides de estelles de olivera que elsaven flemades.

Dona Magdalena de Agremónt, Marquesa de Torre-Pirate cosine germana de dona Bárbere, ne Xime de Agremónt i algunas parentes feian els honors de la casa explicant una i altre vegade la desgracia que endolave aquella noble familia quant més venturose era.

Anaven acudint el amos i madonas fent espants i plorant fort.

- ¡Deu meu! ¡Qina desgrasia! ¡Unsenyó tan bó! ¡Tan comí en tots es pobres!

- ¡Ja su pots di bé! ¡No li quia maí se riaie de se boque! ¡Jesús Senyó! ¡Qué serem de molts que lo anyoreran!

L'amo Antoní de Bell-Veura estave en també en sos Amos de la casa. Estaven tots dins una sala gran antes de entrar a la cuina, enrevoltaven un gros bresé en rotlo de lluen llautó. Les madones reunides dins una saleta a ont cosien les senyores sempre. Ne Merguelidaine la més antigue criada de la casa perlave amb elles.

-Jo se cert que si éll ha pogut testá deixeria molt a Santa Clara.

- ¿A Santa Clara? ¿I perque? ¿Qué no te se dona i ses fies ¡Vaia un doi!

- Pero l'han de enterrá allá. I jo se que tots es seus hei están ¿No vos recoda ses misses que sempre han dites

a nes convent?I es dia de Tots Sans si ha sempre dues ban-
quetes en sis atxes cadescune a damunt se tombe.
- I jó se cert que heura preferide dona Concepsió.
- ¡Cú! Ell les estimave a todes dues igual.
I ne Merguelidaine va anar cap a dinsse capella per veu-
ra si ses senyores volien res.

Mes de una hora antes de sér sé del Rosari ja estave
totes ses salas plenas de parents i amics.Ses llibreas es-
taven vestits en ses quesaques vermeias a se porta de se
sala grogue a ont estaven es senyós.A se porta d'entrade
estaven també vestits en quesaques verdes los llibreas de
ca'n Torre-Pirata,els altres de ca'n Pax de Valguera esta-
ven al segón portal en quesaque blave. A la porta de la sa
la verde antes de la capella dues dones de la casa en ves-
tit negre,mocadó negre pel coll i volant llis a defora do-
naven el camí a las dones,i a la porta de la capella ne
Marguelidaine i ne María les dues dones mes antigues a la
casa estaven una a cada bande vestides igual,els ulls plo-
rosos i la cara compugide.

Els quapellans resaven el rosari dins la sala verde.Do
na Bárbara i les seves filles jont en Dona Magdalena i ne
Xime,i una dotsena de parents seian enrevoltades a nel
baul, dins la sala grogue en Lluis i en Fernando,en Lluis
Arnauen Miquel de Gornets fiol de don Beltesó,don Ignasí
el Pare Fondó dels Jesuites,el capellá de la casa,el de
Santa Clara i una filera de senyos endolats estaven drets
a les demes salas estaven plenes de donas,senyores,monje
de tots els convents de Ciutat de les que surtien pel car-
rer, les donades dels convents de les monjes tancades,vei-
nades de mes o menos enfora.

La Creu elsade de la Seu fé la seua entrade a la cape
lla i cantá un responso,en aquell moment entraren també
els mes allegats,acabat el cant trist i planyides els dos
genres i en Lluis Arnau i el fiol del difúnt aguefaren a-
quell cos insensible per fer-lo devellar per derrera vega
de la escala de caseua. La Marquesa del bras de don Igna-
sí el seguí juts a derrera,les filles abrasades una en l'
altre també seguiren les despulles de aquell para tan ai-
mat.

Dins la entrada estave la galera de la casa coberta
totament de negre tirade per cuatre mules, dotse ninetes
del Temple en siris,dotse de les minyonetes, dotse de la
Misericordia dotse homos també de la Misericordia en fenal

otze homos de ses Hermanitas en siris. Dotze escolans amb atxas de quatre metxóns, la Creu alsada de la Seu emb el tern bó negre i mínigue duita per los tres quepallans qui presidien.

Possat el baul dins el endolat cotxo se colocaren a derrera els dotze ploradors en gros siri, al entorn del Cotxo els criats en quessaque de la casa i de les casas de perents amb atxas com las dels escolans.

La presidencia estave formada per lo General, les primeras figures de Ciutat els genres i els parents mes acostats.

La mules reculaven, par que no volguessen dursen el seu senyor, el coxé les dominí i partí tota la trista comitiva pel carrer den Morey envant, voltá pel Call i pel carrer de Santa Clara per entrar a la esglesia de aquell convent a on estave la sepultura dels Bornetes feia cents de anys.

Al partir el endolat cotxo de dins la entrada dona Bárbera i les filles amb un ¡Adios fins a nel cel! se despediren del que tant havien estimat, pujaren la escala plorant acompanyades de parentes i de les feels dones de la casa.

El cos de don Baltesá quedá ermitx de la esglesia esperant a lon demá que se li diria el funeral cos present i rebre llevó sepultura al costat dels seus avís. Dins les sales, les senyores perlaven de aquella triste feta, i quant arribaren los allegats que havian anats a acompanyar al difunt comensaren a desfilar.

De bon metí ja eran a Santa Clara dona Bárbera, les filles i allegats mes acostats. El quepellá de la casa, el Pare Fondá, i el quepellá del Convent havien celebrat misses i ellos les havien oides. També estaven amb ellos els homos de la familia.

A les once se deia lo ofisi, ja feia mes de doas horas que la quempana cridave als feels en sons llastimosos, va ser petita la esglesia per la gerneció que acudí a dedicar el derrer tribut al noble i bon homo que dexave el món sense deixar a ningú agraviat. Com el día anterior estaven els familiars rebent el dol, passaven els quevellers, els senyors els menestrals, toto estrenyien les mans, les senyores assegudes per orde de parentesc rebien també, les que arribaren no acabaren de fer preguntas i plorant deien un ¡Que Deu la consolí! xQuina o un ¡Qué el vegem a nel Cel! El cordó de gen

durá mes de una hora.

Cuant quedaven sols els acost
el testament, tots escoltaven amb at

En Miquel de Gornets quedá sor
heretar una casa, estrenguent les man
déia i ella li responia en veu dolca.

- Ja saps qu'en Beltesá era un marti
sitx, se mara a s'hora de se mort lei d
ment no estás escrit llevo ha volgut c
se teua padrine, de fons i éll que tamb
amb ella eu ha fet en molt de gusts. Un
estiga tot aclarit te darem se clau.

- Gracies tia Bárbere. No plorí, sonclo
sant i a nes sants los hem de invocar, n
gloria.

X V I I

No tot son penas a dins aquest món. A
tre els negres nigulo de vegades llú un
així també entre les tribulasións llueix
licitat.

Dins el palau de Torre-Pirata uns pe
vida nove alegraren aquella familia. Ne Xim
tinade havia donat a llum un nin. La primer
en les seuas mans va ser dona Magdalene que
que se esperave aquets aconteixement no se
de ni un instant de devora le seua nora al i
Fernando, don Ignasí havia donades mes de dos
per la arqueda galeria que goitave al jardí,
plade le mar brufade de lluentóns de lluna, l
donaven les farolas del Moll i la de Porto-Pí
entrar barcos i goletas i le barques dels pe
heu havia vits com entre mitx de un somit, at
petit avís, de bades en Lluis Arnau el volia f
colgar-se asegurant-lí que li donaria conta de
_____ pessas. éll no poria estar traquil,
lle estave en perill i éll no poria estar atu
moment. Cuant la seua germana li tocá a nels v
la galeria en cara riolera i le fé senya de q
pensa que el cor se li aturave de betegar, se
la berande i va ser necesari que dona Magdalen
a estirar per un bras.

¡Ale! ¿Qué no vols coneixa esteu net? En Jaumet espera se primera besade des seu padrí. ¡Senyó Come de Vall Forc

Entrá com un sonambul fins a la alcova de ne Xime, ell el rebé emb un sonriure, a nel petit hereu encare el renven, don Ignasí afarrá a la seua fille i le besá en delir en Lluis Arnau se tirá dins el brasos del seu onclo i junts anaren a veure el petit ploradó que protestave del sabó, de la aigo teba, de la de roses que li posaven a nels ulls i dels polvos,

- Es bo que plorí, aixi se axample es pit. Digue se Comaré que acabave de posar-llí els finisim draps i els jesusets en randats i la gorreta.

- ¿Quín bon Jesuset més fí. Digue dona Magdalena esttrenguent damunt es seu cor aquell brot tendre que acabave de brostar de la soque del abre de aquell solar familiar. Ne vó el doná a besar a nel seu germá que el besá en los ulls arrasats de llágrimes i el senyá devmbamunt. En Lluis Arnau el prengué damunt els brasos i el dugué a nel llit de ne Xime que lo esperave i despues de besar-ló el coloca devora ella ben tepat.

- Així, devora te merete. ¡Fill meu!

Tots els familiars i coneguts desfilaren per donar la enhorabona als venturosos pare, i a els no menos satisfets avís. Ne Bárbere de Borneta i en Fernado no porian disimular se enveja que sentien.

- Tots en tendreu tots, menos noltros. Ne Concepsió no estirá molts de dias, en Gaspá escriu i diu que no venan perque no vol que ne Onise se pasi en camí fins que los hagain duit es seu hereu. ¡Tots, tots, menos noltros!

- ¡Ja en tendreu! ¡Ell no passe d'hora!

Tots els infants de la parentela estven reunits dins el menjador al entorn de la taule, les groses palaganes de plata estaven a queremull de confits, dolces de bescuit i galletas, junt en botellas de mente, anís i llimoneta.

Ne Marieta de Gornets, fille den Miquel, anave en menta, aquell dia feia un paper de molta importacia, havia de ser se padrine de se gorre. El seu germanet Juan estave enfedat per éll no hei havia cap peper important a fer. Don Ignasí el mirá i li va donar la més grosa dolce de bescuit.

- [illegible] te agrada?Vine en mí.....
- No.
- Te donare confits i galletas.Tot aixó eu ha duit en Jaumet del cel.
- No,no eu vui.
-Idó,¿que vols?
- Vui sé es pedrí de.....
-Beneit,es pedrí de se gorra no heu serás,son jó, ha de ser un pedrina no es mai un at-lot es sempre una nina.¡Beneit!

En Juanet se possá a plorá,cridave en tota se seua gargamella.

La Comare ja havia acabat de vestir el que anave a ser un cristiá,un finisim vestit de esquembraí de fil brodat a mí brodat a ca ne Timotea se millor roba-blanquera que estave a nel carrer del Besttaixos,una gorra de finisima rande de punt brodade de sersit.i un capot de otomín de seda.

Es cotxos esperaven a baix,tota la infanteria se colocá dins una galera.Don Ignasí,dona Magdalena en Lluis Arnau i la Comare dins el landó nou,era el primer que havia arribat a Ciutat.

Lo organista de la Seu comensá a tocar l'orgue quuan entraven pel portal del Almoyne la comitive,el Bisbe entrá per portal del Miradó i despues de vestit comensá la ceremonia.El Senyor Comta agafá el seu net damunt els brasos i la Senyora Marquesa el ciri mostrajat que havia fet aposta el serer del Call.

Ne Marieta de Gornets tenia la gorra en las duas mans i per fer callar en Juanet li donaren el capot perque fos el pedrí.

El petit Jaumet fé caruses al donar-lí la sal a xupar,tenia els ulls uberts com a salers,mirave le flame del sirí que la noble pedrina procurave tenir ben dret perque el seu fiol no fos mocós,pero quan li tiraren le aigua freda escletá amb un plor desconsolat.

- Están de enhorabona,ha plorat,no se morirá petit.Digue la Comare ala padrins i al pare del nou cristiá.
- ¿De veras? Preguntá el jove pare.

Ne Xime havia quedade en ne Báarbere,cade moment escoltave si arribaven els cotxos.

- Encare no venen ,i ni si haguesen anat a Lluch!

...ó fa mitja hora que han partit. Es raro que en Fernan-
...hei hagué volgut aná. ¡En se enveja que tó!
...Mí es meu germá en feria un de pasta real.
El ...otx a arribaren, on Ignasí prengue el nin a la Comare i casi correguent el dugué a se mare.
- Xime, vat aquí en Jaume de Pax i de Agremónti de Borneta que ja es cristi.
Ne Xime estrengue damunt se seu cor el seu fill i el va omplí de besades.

.....

El betetx del fill de la Marquesa de Borrosí Contesa de Folguera se fé en la intimidat, encare era fresc el dol. El nou hereu del carrer de la Volta den Malondra, dugué per nom Ramón.
...n Gaspí escrivia molt sovint, volia que el seu primogenit fos aragonés.
- La soca principal es de aquí. totduna que hagim anat a oferir el nostro fill a la Mara de Deu Del Pilar vendrem de cap a Malloca. Ja vos anyoram a tots.
I als pocs dias arribave una carta en la que anunciave que la esperat hereu havian estades dues nines.
- Es el nostro desitx que de la que durá el nom de Maria de Lluch, siguen els pedrins tú Fernando i tú Bárbara. Enviam els poders. De la que será Maria del Pilar serán els pedrins uns cosins meus de aquí.
I les filles den Gaspí de Altamira i de ne Onise de Serremont, una rosa com l'or i l'altre de cabeis com la essebeja joven totes dues aragoneses.

Fí de la segona Part.